

**AN EVALUATION OF THE TWELVE NATIONAL MAIN VALUES
REINFORCING CAMP PROJECT UNDER BURIRAM PROVINCIAL
OFFICE OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION**

Thatphon Rueangsiri

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Degree of Master of Education Program in Education Administration**

April 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายทัศน์พล เรืองศิริ
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... *N. Prapomthai* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

..... *J. Veingvithet* กรรมการ
(ดร.จิตาภรณ์ เวียงวิเศษ)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

..... *K. Wachirathangur* กรรมการ
(ดร.โกวิท วชรินทรางกูร)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... *S. Budsakarnth* กรรมการ
(ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

..... *S. Nomsol* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นอมล สมคุณา)

วันที่..... เดือน 19.12.62.2559...พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	ทัศนพล เรืองศิริ		
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. จูตาภรณ์ เวียงวิเศษ		ที่ปรึกษาหลัก
	ดร. โกวิท วัชรินทรางกูร		ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้รูปแบบซีพี โมเดล (CIPP Model) 4 ด้าน คือ ด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครู จำนวน 217 คน และนักศึกษา จำนวน 320 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินด้านสถานะแวดล้อมของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมมีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมมีความพร้อมและความเพียงพออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยรวม มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE	An Evaluation of the Twelve National Main Values Reinforcing Camp Project under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education		
AUTHOR	Thatphon Rueangsiri		
ADVISORS	Dr. Titaporn Wiengwiset	Major Advisor	
	Dr. Kovit Vajarintarangoon	Co – advisor	
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2016

ABSTRACT

The purpose of this research were to evaluate the twelve national main values reinforcing camp project under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education, by applying CIPP Model in 4 aspects which consisted of context, input, process and output. The samples were 22 directors, 217 teachers and 320 students of Non - Formal and Informal Education Centres under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education by using a simple random sampling method. The research instruments were 2 questionnaires. The statistic method used to analyze data were percentage, mean and standard deviation. The research result summarized as follows:

1. The context result of an evaluation of the twelve national main values reinforcing camp project under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education found that the consistency of the project was at a high level.
2. The input result of an evaluation of The Twelve National Main Values Reinforcing Camp Project Under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education found that the readiness and sufficiency of the project was at a high level.

3. The process result of an evaluation of the twelve national main values reinforcing camp project under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education found that the appropriateness of the project was at a high level.

4. The output result of an evaluation of the twelve national main values reinforcing camp project under Buriram Provincial Office of Non - Formal and Informal Education found that the real performance of the project was at a high level.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบนจกกาญจน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.โกวิท วัชรินทรานุกร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และอาจารย์ ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อยและขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน คือ นายสถิตย์ ทองเหลา ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ นายเอกราช ชวีวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกี่ นายพีระพงษ์ รุ่งเรืองศิลป์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านด่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย และขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกแห่ง ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณประ โยชน์และคุณงามความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณแด่ บิดามารดา ผู้ให้กำเนิดชีวิต บูรพาจารย์ คณาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนครอบครัวที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

ทัศนพล เรืองศิริ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	8
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม.....	24
หลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา.....	46
ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
งานวิจัยในประเทศ.....	55
งานวิจัยต่างประเทศ.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
	รูปแบบการประเมินโครงการ.....	60
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	86
	ความมุ่งหมายของการการวิจัย.....	86
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	86
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
	สรุปผลการวิจัย.....	88
	การอภิปรายผล.....	89
	ข้อเสนอแนะ.....	91
	บรรณานุกรม.....	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ในการวิจัย.....	101
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	105
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	108
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	123
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	128

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสถานภาพ.....	60
3.2 รูปแบบการประเมิน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ.....	61
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับชั้นที่กำลังศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษา.....	67
4.3 ผลการประเมิน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน.....	68
4.4 ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา	69
4.5 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา	71
4.6 ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา	74
4.7 ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา	76

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ การคอร์รัปชัน ตลอดจนพฤติกรรมความไม่โปร่งใสของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ทั้งในรูปของการคิดสินบน เจ้าหน้าที่ การสมรู้ร่วมคิดในการเอาสาธารณสมบัติหรือสาธารณประโยชน์ อันเป็นประโยชน์ของส่วนรวมหรือประโยชน์ของสังคมมาเป็นประโยชน์ส่วนตัวภายใต้การสมรู้ร่วมคิดระหว่างผู้มีอำนาจและนักฉวยโอกาส ได้สร้างผลกระทบและสร้างความวิบัติมากมายให้กับสังคมไทย การทุจริตและการคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ปรากฏในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องและยาวนาน และขยายวงอย่างกว้างขวางขึ้นเรื่อย ๆ พฤติกรรมดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของพฤติกรรมการค้าสินบน การฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้อำนาจในทางมิชอบ การฉ้อโกง โดยการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ นั้น ได้กลายเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยจนกลายเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้หรือกลายเป็น “วัฒนธรรมคอร์รัปชัน” (สุนัยคุณธรรม. 2554)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลให้สังคมไทยเผชิญหน้ากับการเกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองและความขัดแย้งอย่างรุนแรง นำมาซึ่งความสูญเสียทั้งชีวิตและผู้สูญหายเป็นจำนวนมาก อีกทั้งความสูญเสียทางวัตถุ อาคารสถานที่ต่าง ๆ อีกหลายแห่ง สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมา เป็นยุคแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวง ประชาชนไม่สามารถไม่สามารถพูดคุยเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองเป็นการทั่วไป แม้กระทั่งการพูดคุยกับคนในครอบครัว ญาติหรือเพื่อนสนิท ในหลายพื้นที่มีกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองต่างกันอย่างชัดเจน เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังจากการรับสื่อที่นำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองที่สอดคล้องกับมุมมองของตน และแบ่งขั้วแยกข้างกันอย่างเห็นได้ชัดในบางพื้นที่เกิดการปะทะกันระหว่างคนสองกลุ่มที่เห็นต่างทางการเมือง มีการใช้อาวุธต่าง ๆ รวมถึงอาวุธปืนทำร้ายร่างกายกันทำให้มีผู้เสียชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นความรุนแรงได้ขยายตัวไปถึงในระดับครอบครัว จนกระทั่งเกิดการเสียชีวิต และความสัมพันธ์ที่แตกร้าวจากความรุนแรงที่กล่าวมาอันนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างประมาณค่ามิได้ และเกิดสภาพสังคมแห่งการแตกแยกและความหวาดระแวง จากปรากฏการณ์นี้ มีคำถามที่ตามมาคือรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริงคืออะไร ซึ่งมีหลายฝ่ายพยายามที่จะให้คำอธิบายต่อปัญหาดังกล่าวว่าเป็นการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติมิชอบของผู้มีอำนาจ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกเลือก

ปฏิบัติ ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนรวยกับคนจน ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน (สถาบันพระปกเกล้า. 2555)

จากสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงดังกล่าว คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งประกอบด้วย กองทัพบก กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เข้าควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ เพื่อให้เกิดความสงบสุขและเป็นปกติเรียบร้อย โดยได้ประกาศเจตนารมณ์และกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับให้ทุกส่วนราชการนำไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และ คสช. ได้มีประกาศฉบับที่ 22/2557 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 จัดแบ่งส่วนงานในระดับการเปล่งนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยในฝ่ายสังคมจิตวิทยา มีหน่วยงาน/ ส่วนราชการในการกำกับควบคุม ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง ศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2557 : 10)

และเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ คือ นโยบายด้านที่ 1 การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ นโยบายด้านที่ 3 ข้อ. 3.6 จัดระเบียบสังคม สร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป โดยใช้ค่านิยมหลัก 12 ประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ได้ประกาศไว้แล้ว และนโยบายด้านที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2557 : 3 - 7) และกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าว มากำหนดเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำแผนการปฏิบัติราชการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ทุกองค์กรของกระทรวงศึกษาธิการ นำไปใช้ในการปฏิบัติราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ 15 – 59 ปี และกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสทางการศึกษา มีความตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงกำหนดหลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการปลูกฝังความสามัคคีปรองดอง คุณธรรม จริยธรรม การสร้างระเบียบวินัยและความสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจใน

ความเป็นคนไทย และมอบหมายให้สถานศึกษาในสังกัด นำหลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของคนไทย ไปใช้ในการจัดกิจกรรมปลูกและเสริมสร้างจิตสำนึกค่านิยมหลัก 12 ประการของคนไทย โดยรูปแบบกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่การสร้างตัวตน สร้างการรับรู้ให้กับประชาชนในทุกตำบล ทั่วประเทศ มีการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมหลักทั้ง 12 ประการ ในห้วงเวลาเริ่มต้น ในขั้นตอนต่อเนื่อง คือ ซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการที่ต้องดำเนินงานผ่านกิจกรรมต่างๆหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์เหตุการณ์ เรื่องราวทั้งในอดีตและปัจจุบัน แล้วนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามลำดับ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2557 : คำนำ)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ และได้นำหลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มาใช้ในการจัด โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ จึงมีความสนใจที่จะวิจัย การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป โมเดล ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. 2007 : 327) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน เพราะเป็นรูปแบบที่ยอมรับโดยทั่วไปว่ามีความเหมาะสมในการประเมินโครงการ เนื่องจากมีการประเมินผลครบถ้วนทุกส่วนของโครงการ ทั้งด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ทำให้ทราบผลการดำเนินโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไรและช่วยให้ทราบถึงข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาที่ดีและประกอบการตัดสินใจที่จะดำเนินโครงการต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดความมุ่งหมายของการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยการประเมินโครงการในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ และสถานศึกษาอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และในสังกัดอื่น ๆ ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุผล และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ตามนโยบายค่านิยมหลัก 12 ประการของคนไทยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินโครงการในครั้งนี้ จำกัดขอบเขตอยู่ที่การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2007 : 327) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน เพื่อให้ครอบคลุมกับสภาพบริบทของเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ด้านสถานะแวดล้อม (Context evaluation)
- 1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation)
- 1.3 ด้านกระบวนการ (Process evaluation)
- 1.4 ด้านผลผลิต (Product evaluation)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 23 คน

2.2.2 ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 485 คน

2.2.3 นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1,900 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ประกอบด้วย

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ประชากร ซึ่งไม่รวมผู้วิจัย จำนวน 22 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 217 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

2.2.3 นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำนวน 320 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ หมายถึง การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการของคนไทยของสถานศึกษา โดยครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านสถานะแวดล้อม หมายถึง การประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของการดำเนินงาน ความเหมาะสมของโครงการกับสภาพปัญหา และความตระหนักของผู้เกี่ยวข้องต่อโครงการ

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง การประเมินความพร้อม ความเพียงพอ และความเข้าใจของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ ความเหมาะสมของ วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมและความเหมาะสมของสถานที่ และความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมของโครงการ

1.3 ด้านกระบวนการ หมายถึง การประเมินการวางแผนการดำเนินงาน ระยะเวลา และความครบถ้วนของการจัดกิจกรรม การนิเทศ ติดตาม การประเมินผล สรุปผล และรายงานผล การดำเนินงาน และการนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินพฤติกรรมที่แสดงออก และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการของนักศึกษา ประกอบด้วย 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน 5) รักษาวัฒนธรรม ประเพณี 6) มีศีลธรรม รักษาคำสัตย์ 7) เข้าใจและเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย 8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ และ 12) คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

2. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการ และหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพ และประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

3. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ หมายถึง หน่วยงานสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาต่อเนื่อง และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดบุรีรัมย์

4. สถานศึกษา หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทั้ง 23 แห่ง ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาทั้ง 23 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

6. ครู หมายถึง ครู กศน.ตำบล ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้ง 23 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

7. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาของสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ที่เข้าร่วมโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการประเมิน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โครงการ
 - 1.1 ความหมายของการประเมิน โครงการ
 - 1.2 ประโยชน์ของการประเมิน โครงการ
 - 1.3 ประเภทของการประเมิน โครงการ
 - 1.4 รูปแบบการประเมิน โครงการ
 - 1.5 รูปแบบการประเมิน โครงการ โดยใช้ชิป โมเดล (CIPP Model)
2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม
 - 2.1 ความหมายของค่านิยม
 - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม
 - 2.3 ประเภทของค่านิยม
 - 2.4 คุณลักษณะของค่านิยม
 - 2.5 องค์ประกอบของค่านิยม
 - 2.6 ความสำคัญของค่านิยม
 - 2.7 แนวทางการส่งเสริมค่านิยม
 - 2.8 ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
3. หลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา
4. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

สำหรับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ และผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาเสนอโดยสังเขป ดังนี้

ความหมายของการประเมินโครงการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการ เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการประเมินโครงการ และการประเมินโครงการ

1. ความหมายของการประเมิน

สำหรับความหมายของการประเมิน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

พิทักษ์ ชมชื่น (2549 : 35 – 37) ได้ให้นิยามของการประเมินไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ๆ และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นสารสนเทศ เพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินงานต่อไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549 : 21) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สมคิด พรหมจ้อย (2550 : 37) ได้กล่าวว่า การประเมิน (Evaluation) เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพสูง และเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการ หรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หรือแผนงานนั้นๆว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินผลเป็นกระบวนการบ่งชี้คุณค่าของโครงการ หรือแผนงาน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2553 : 23) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีเกณฑ์

พิสนุ ฟองศรี (2553 : 4) ได้กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ศิริชัย กาญจนวาที (2554 : 14) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมิน เป็นการบรรยายและการตัดสินคุณค่าสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นการสืบสวนและตัดสินคุณค่าความถูกต้อง ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมิน

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการในการตัดสินใจของสิ่งใด ๆ ของผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ โดยมีการนำสารสนเทศมาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบ่งชี้คุณค่าของโครงการ หรือแผนงาน

2. ความหมายของโครงการ

สำหรับความหมายของโครงการ (Project) นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของโครงการ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2550 : 23) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง หน่วยของแผนงาน หรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอนและมักจะเป็นงานพิเศษที่แตกต่างไปจากงานประจำ โครงการจะประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity)

สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 78) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง แผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างมีระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดว่าจะได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า และต้องมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการดำเนินงาน เพื่อให้บริการและสนองความต้องการของบุคคลในพื้นที่นั้น มีบุคคล หน่วยงานรับผิดชอบ การดำเนินงาน หรือโครงการเป็นการกำหนดการปฏิบัติงานในรายละเอียดให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

หฤทัย มินะพันธ์ (2550 : 7) กล่าวถึงความหมายของโครงการว่าโครงการทั่วไป หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานที่กำหนดไว้ ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ผ่านการอนุมัติจากผู้เป็นเจ้าของโครงการ และมีระยะเวลาในการดำเนินงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2553 : 79-80) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง แผนงานที่กำหนดไว้ในลักษณะที่มีใช้งานประจำ แต่เป็นงานพิเศษที่มีความสำคัญ ซึ่งจะต้องรีบดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ภายในกำหนดเวลาที่แน่นอน และภายในวงเงินงบประมาณที่จำกัด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง แผนงาน หรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นแผนงานหรือกิจกรรมที่มีใช้งานประจำ แต่มีความสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ และงบประมาณไว้อย่างชัดเจน

3. ความหมายของการประเมินโครงการ

ส่วนความหมายของการประเมินโครงการนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2550: 37) ให้ความหมายว่า การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงานตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หรือแผนงานนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินผลเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ/แผนงาน กล่าวคือ แผนงาน/โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของ โครงการ และแผนงานหรือไม่เพียงใด ทำให้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินกำลังดำเนินการอยู่และการประเมินผลแผนงาน/โครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552 : 2) ได้อธิบายว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการในการวิเคราะห์ความต้องการสืบค้นและสังเคราะห์สารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจทางการบริหารจัดการโครงการนั้น ๆ ผลจากการประเมินจะออกมาในรูปของการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริง กับผลที่คาดหวังไว้ล่วงหน้า

เชาว์ อินโย (2553 : 4) ได้กล่าวถึง การประเมินโครงการว่า การประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการพิจารณาคัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

พิศณุ พองศรี (2553 : 68) ได้กล่าวถึงการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือทุกระยะ โดยการนำสารสนเทศจากการวัด มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระวัง ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของการบริหารจัดการ โครงการ โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการเพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ เพียงใด มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ

ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ และการบริหารเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการ จึงได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลายๆท่านที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

สมคิด พรหมขี้ (2550 : 30) ได้อธิบายว่า การประเมินโครงการก่อประโยชน์ ดังนี้

1. การประเมินช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมต่างๆ
2. ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ทำให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินโครงการ
4. บอกความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานต่อไป
5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คຸ້ມกับการลงทุนหรือไม่
6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2553 : 93-95) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการให้บริการได้ในระดับหนึ่ง
2. การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่น โครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส เป็นต้น
3. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานที่ต้องพิจารณาจัดสรรเงินทุนเพื่อให้การสนับสนุนโครงการ เช่น สำนักงานประมาณแผ่นดิน เป็นต้น

4. การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละ โครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถจะทราบได้ว่า โครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ตลอดจนช่วยลดความกดดันจากอำนาจทางการเมือง อันเนื่องมาจากโครงการมีจำนวนมากแต่เงินทุนสนับสนุนมีจำนวนจำกัด

5. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ

6. การประเมินช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป ถึงแม้ว่าการดำเนินโครงการต่าง ๆ ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่พึงประสงค์เป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว ก็อาจจะมีผลผลิตบางส่วนที่ไม่พึงประสงค์เกิดตามมาด้วย

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ คือ ทำให้ผู้ประเมิน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจทราบว่า โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ นั้นมีปัญหาหรืออุปสรรคมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การประเมินโครงการยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติโครงการ ได้ตื่นตัวในการปฏิบัติโครงการ และเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณของผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะทำให้การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการแบ่งออกได้หลายประเภท ตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลายๆท่านที่ได้กล่าวถึงประเภทของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2550 : 31-32) ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ ดังนี้

1. แบ่งตามช่วงเวลาการประเมิน

1.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการในการนำโครงการไปปฏิบัติคุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.2 การประเมินในระหว่างการดำเนินงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้มาปฏิบัติ ทั้งนี้

เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดที่ทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหา และอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการการดำเนินงานโครงการนั้น พยายามตอบคำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหา อุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ การประเมินในขณะดำเนินงานโครงการ จึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินงานโดยตรง

1.3 การประเมินหลังการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลจากโครงการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้น โดยเทียบกับวัตถุประสงค์เพื่อเป้าหมายที่กำหนด

2. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน

2.1 การประเมินเพื่อปรับปรุง เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า
(Formative Evaluation)

2.2 การประเมินเพื่อสรุปผล เรียกว่า การประเมินรวมสรุป
(Summative Evaluation)

3. แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน เป็นการประเมินสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อให้โครงการดำเนินได้ และผลการดำเนินงาน คือ

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม หรือการประเมินบริบท (Context Evaluation)

3.2 การประเมินปัจจัย หรือตัวป้อน (Input Evaluation)

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

3.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

4. แบ่งตามโมเดลการประเมินเป็นหลัก คือ

4.1 การประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2 การประเมินที่มุ่งเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

4.3 การประเมินที่มุ่งนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ

5. แบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน คือ

5.1 การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation) ซึ่งแบ่งย่อยเป็นการประเมินประเภทที่ถูกควบคุมโดยการเมืองและประเภทที่เกี่ยวกับการเมือง

5.2 การประเมินกึ่งแท้จริงเทียม (Quasi Evaluation) ซึ่งมุ่งประเมินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่อาจวัดคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งอื่นได้

5.3 การประเมินแท้จริง (True Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ถูกต้อง ซึ่งมักเป็นการประเมินที่เกี่ยวกับการรับรองวิทยฐานะ หรือรับรองคุณวุฒิ การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินความต้องการจำเป็น และการประเมินเพื่อวางนโยบาย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดประเภทของการประเมินโครงการนั้น สามารถกำหนดได้หลายลักษณะแล้วแต่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดเป็นตัวกำหนด ซึ่งกล่าวโดยรวมแล้วจะพบว่า ประเภทของการประเมินนั้น แบ่งออกเป็นประเภทได้ โดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดของการประเมินเป็นหลัก ดังนี้

แบ่งตามหลักยึดประมาณค่า แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน แบ่งตามโมเดลการประเมิน และแบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน ซึ่ง ผู้วิจัยศึกษาการประเมินโครงการ ประเภทที่ยึดตามสิ่งที่ถูกประเมิน เป็นประเภทของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

รูปแบบการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีแนวคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549 : 91 - 291) ได้จัดกระบวนการประเมินตามปรัชญาประโยชน์นิยม (Utilitarianism) กับปรัชญาสหัญญาณนิยม (Intuitionism) และปรัชญาพหุนิยม (Pluralism) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การประเมินตามวัตถุประสงค์ คือ การระบุนวัตกรรมประสงค์ของกิจกรรมทางการศึกษาและการประเมินเน้นว่า การดำเนินงานทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ในทางการศึกษากิจกรรม อาจเป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนหนึ่งคาบเรียน จนกระทั่งระบบการศึกษาทั้งระบบ สารสนเทศที่ได้จากการประเมิน สามารถช่วยในการปรับปรุงกิจกรรมทางการศึกษา หรือปรับปรุงกระบวนการประเมินผล และเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ทางกิจกรรมของการศึกษานั้น นักประเมินผลที่ยึดการประเมินตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) เมทเฟสเซลและมิเชล (Metfessel & Michael) แฮมมอนด์ (Hammond) และ โพรวัส (Provus)
2. การประเมินเพื่อจัดการ เป็นการประเมินเพื่อจัดการโครงการหรือโปรแกรมต่างๆ มีการประเมินแนวนี้ 3 วิธี คือ โมเดลของของสตัฟเฟิลบีม และคณะ ที่เรียกว่า โมเดลชิป ประกอบด้วย การประเมิน 4 ประเภท คือ การประเมินสถานะแวดล้อมหรือการประเมินบริบท การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ โมเดล UCLA ที่เสนอโดยอัลคิน (Alkin) ประกอบด้วยการประเมิน 5 ประเภท คือ การประเมินระบบ การประเมินเพื่อจัดเตรียมโปรแกรม การประเมินการนำโปรแกรมไปใช้ การประเมินเพื่อปรับปรุงโปรแกรม และ

การประเมินเพื่อรองรับโปรแกรม สำหรับ Welch) ได้เน้นการประเมินในฐานะเป็น กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ ในการประเมินมุ่งตอบคำถาม 3 ข้อ คือ ทำไมต้องประเมิน ประเมินอะไร และประเมินอย่างไร โดยแบ่งเป็นกระบวนการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดทำข้อมูล และการรายงานผลการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงบริหาร จัดการ โครงการหรือ โปรแกรมต่าง ๆ

3. การประเมินโดยเน้นทฤษฎี โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินโดยเน้นทฤษฎีโปรแกรม ซึ่งเป็นการประเมินตามแนวทัศนะเชิงทฤษฎีจุลภาค ซึ่งประกอบด้วย แบบพื้นฐาน 6 แบบ คือ ประเมินการจัดกระทำตามปทัสถาน การประเมินผลกระทบ การประเมินกลไกสอดแทรก การประเมิน การประเมินสรุบนัยทั่วไปและประกอบแต่ง ซึ่งเป็นการรวมรูปแบบการประเมินพื้นฐานเข้าด้วยกัน อีกลักษณะหนึ่ง คือ การประเมินโดยทฤษฎีเน้นวิจัยหรือทฤษฎีจากการวิจัย อันเป็นการประเมินตามแนวทัศนะทฤษฎีมหภาค ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ การวิจัยเชิงปริมาณและการสร้างโมเดลโครงสร้าง การประเมินโดยเน้นทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีโปรแกรม หรือทฤษฎีจากการวิจัย เป็นการนำทฤษฎีเข้าบูรณาการกับกระบวนการประเมิน แม้การประเมินโดยทฤษฎีจะสอดคล้องกับแนวประเมินที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ก็จริง แต่การประเมินโดยเน้นทฤษฎีมิได้ปฏิเสธการทดลอง และการประเมินโดยยึดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโปรแกรมเป็นหลัก ในทางตรงกันข้าม การประเมิน โดยเน้นทฤษฎีกลับมีความพยายามที่จะ ประเมิน โดยอาศัยพหุทัศนะต่าง ๆ เพื่อให้การประเมินมีคุณค่า ส่งผลต่อการพัฒนาโปรแกรมทั้ง ในปัจจุบันและอนาคต

4. การประเมินตนเอง เป็นการประเมินที่เชื่อว่าผู้ประเมิน สามารถฝึกฝนที่ ความเป็นกลางที่จะสามารถใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบ เพื่อค้นหาวิธีการปรับปรุง แก้ไข โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ การมีจิตสำนึกในการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง มีความมุ่งหมาย เพื่อค้นหาความจริงความถูกต้องและความดีงาม และเห็นว่าประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ การประเมินตนเองเป็นหัวใจของการประเมิน และเป็นหลักสำคัญของการประเมินตามแนวทาง พุทธศาสตร์ จำเป็นต้องมีระบบการประเมิน และมีการใช้ข้อมูลทั้งข้อมูลภายในและข้อมูลภายนอก

5. การประเมินผลิตภัณฑ์ เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเอกสาร ตำรา หลักสูตรผลงานวิจัยทางการศึกษา สื่อการเรียนการสอน และอื่น ๆ มักจะอาศัยผลการประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเหล่านี้ ซึ่งจัดทำไว้แล้วโดยบุคคล หรือสถาบันที่เชื่อถือได้ ธรรมชาติของการประเมินผลผลิตภัณฑ์เป็น การสรุปรวม ประเด็นสำคัญ คือ เกณฑ์ที่ประเมินตรงตามที่ผู้บริโภคคาดหวังหรือไม่ ถ้าไม่ตรงกัน ก็จะทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ มีคุณภาพเพียงใด ดังนั้นนักวิจัยและ

นักพัฒนา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาเกณฑ์การประเมินตามความหมายของผู้บริโภค เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่คาดหวังของผู้บริโภค

6. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการตัดสินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาศัยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ การประเมินแนวทางนี้ แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ ระบบการประเมินเป็นทางการ ระบบการประเมินไม่เป็นทางการ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจ นอกจากนี้ ยังมีแนวประเมินตามแบบคิดพิจารณา ตัวอย่างการประเมินแนวนี้ ได้แก่ คณะกรรมการประเมินเพื่อรองรับวิทยฐานะของโรงเรียน คณะกรรมการประกันคุณภาพ คณะกรรมการทบทวนโปรแกรมการศึกษา คณะกรรมการปรึกษาวิทยานิพนธ์ระดับคณาจารย์ บัณฑิต คณะกรรมการประเมินข้อเสนอโครงการ คณะกรรมการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะกรรมการพิจารณาคำแหน่งทางวิชาการ

7. การประเมินแบบสืบสวนสอบสวน เป็นการประเมินจากการพิจารณาของศาลในการไต่สวนโดยคณะลูกขุน โดยการสืบพยานฝ่ายโจทก์และจำเลย หรือฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้าน เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนเป็นที่พอใจก็จะพิจารณาคัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ การประเมินแบบสืบสวนสอบสวน เป็นการประเมินเชิงกฎหมายหรือกึ่งกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบรูปแบบเชิงวิธีกฎหมาย รูปแบบปรับวิธีการกึ่งกฎหมาย และรูปแบบการอภิปรายที่มีใช้การสืบพยาน

8. การประเมินเชิงธรรมชาติและการมีส่วนร่วม เป็นการนำวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในบริบทของการประเมิน เป็นรูปแบบของการประเมินที่ยืดหยุ่นสูง มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มตัวอย่าง การประเมินแบบนี้ คือ โมเดลการประเมินเชิงตอบสนองของสเตค (Stake)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการอีกท่านหนึ่ง ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการ ไว้ คือ สมคิด พรหมขัย (2554 : 49-50) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการประเมินโครงการว่า รูปแบบการประเมินโครงการ คือ กรอบความคิดหรือแบบแผนในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงรายการที่ควรประเมิน หรือ กระบวนการของการประเมิน ในการประเมินโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น เราควรพิจารณา ประเมินในเรื่องใดบ้าง ในขณะที่ยกนบางรูปแบบอาจจะมีการเสนอแนะด้วยว่าในการประเมิน แต่ละรายการแต่ละเรื่อง ควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะการเสนอแนะวิธีการ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler. 1943) ครอนบาค (Cronbach. 1973) และ เคิร์ก แพตทริก (Kirkpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนด และวินิจฉัยคุณค่าของโครงการนั้นได้แก่ รูปแบบการประเมินของสเทค (Stake. 1967) สคริฟเวน (Scriven. 1967) โพรวัส (Provus. 1971)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหาร ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch. 1967) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam: CIPP. 1968) อัลคิน (Alkin. 1967)

ศิริชัย กาญจนวาที (2554 : 107 - 108) ได้แบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็น 2 รูปแบบ ซึ่งสามารถสรุปได้พอสังเขป ดังนี้

1. การประเมินเน้นการตัดสินใจ เป็นการประเมินที่เน้นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินเป็นกระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ควรจะเป็น เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในการตัดสินคุณค่าของสิ่งของ หรือเหตุการณ์นั้น ๆ นักประเมินแนวนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) โพรวัส (Provus) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

2. การประเมินเน้นการตัดสินคุณค่า เป็นการประเมินที่นักประเมินตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน ต้องตัดสินคุณค่าที่แท้จริงทั้งหมดจะต้องครอบคลุมถึงผลที่มีได้คาดหวังด้วย นักประเมินแนวนี้ ได้แก่ สคริฟเวน (Scriven) แซนเดอร์ (Sander) โฮวส์ (Hose) คูลลีย์ (Cooley) โลเนส (Lohnes) กูบา (Guba) และลินคอล์น (Lincoln)

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า มีนักการศึกษาและนักประเมินได้เสนอรูปแบบการประเมินโครงการไว้หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบก็มีวิธีการประเมิน และวัตถุประสงค์ของการประเมินที่แตกต่างกันออกไป และผู้วิจัยพอสรุปได้โดยสังเขป ดังนี้ รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ รูปแบบที่เน้นการตัดสินคุณค่า รูปแบบที่เน้นวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย รูปแบบที่เน้นเพื่อการจัดการ รูปแบบที่เน้นทฤษฎี รูปแบบการประเมินตนเอง รูปแบบการประเมินผลิตภัณฑ์ รูปแบบการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการประเมินแบบสืบสวนสอบสวน รูปแบบการประเมินเชิงธรรมชาติและการมีส่วนร่วม ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยเลือกใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ รูปแบบการประเมินโครงการ โดยใช้ซีป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม ประกอบด้วย การประเมิน 4 ประเภท คือ การประเมินสถานะแวดล้อมหรือการประเมินบริบท

การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่นิยมใช้ในการประเมินกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

รูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม หรือ การประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีนักวิชาการอธิบายเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล ดังนี้

สุวิมล ตีรกานันท์ (2547 : 47-48) ได้กล่าวว่า สตัฟเฟิลบีม ได้พัฒนาแบบจำลองขึ้นในปี ค.ศ. 1971 โดยมีแนวคิดในการสร้างสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ แบ่งการประเมินเป็น 4 ประเด็นตามประเภทของการตัดสินใจ

1. สภาพแวดล้อมเพื่อการวางแผนใช้กำหนดนโยบาย หรือเป้าหมาย เพื่อการคัดเลือกโครงการที่เหมาะสม
2. ปัจจัยนำเข้าเพื่อกำหนดโครงสร้างของการดำเนินงาน ยุทธวิธี วิธีการ แผนในการดำเนินงาน
3. กระบวนการเพื่อกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผน เพื่อปรับปรุงวิธีในการดำเนินงาน รายงานความก้าวหน้าของโครงการ
4. ผลผลิต เพื่อตัดสินใจยุติ ชะลอ หรือขยายโครงการ

พิทักษ์ ชมชื่น (2549 : 35 - 37) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินตามทัศนะของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งให้เห็นว่า การประเมินมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมิน คือการจัดหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ คุณค่าของการประเมินจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับข้อมูลสารสนเทศที่ได้มานั้นสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด
2. การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นวัฏจักร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องที่ครบวงจรของการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ กระบวนการประเมิน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ 3 ขั้นตอน คือ
 - 2.1 การระบุ บรรยายข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.3 การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ นำไปใช้
3. วิธีการประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP สตัฟเฟิลบีม ได้พัฒนาแนวคิดของวิธีการประเมิน โดยอาศัยลักษณะของการแบ่งประเภทของการตัดสินใจ โดยชี้ให้เห็นว่า

ในการตัดสินใจในส่วนใดก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการใช้กระบวนการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ในรูปแบบ ของ CIPP 4 ประการ ดังนี้

3.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) หมายถึง การประเมินที่เป็นระบบ และการวิเคราะห์ในภาพกว้าง (macro analytic) ถึงสถานะแวดล้อมต่าง ๆ ของหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) หมายถึง การประเมินเฉพาะ การวิเคราะห์ในระดับแคบ (micro analytic) ถึงข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของหลักสูตร ให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยเป็นการประเมินเพื่อให้ข้อมูลรายละเอียด สำหรับพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อ การเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินขั้นตอนนี้จะทำให้ทราบผล การใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ รวมทั้งบุคคลที่รับผิดชอบการใช้หลักสูตร โดยการประเมินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ของการใช้หลักสูตรสำหรับการตัดสินใจว่าจะดำเนินการด้วยวิธีใด ส่วนที่บกพร่องจะมี วิธีการแก้ไขอย่างไร การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

3.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตของการใช้หลักสูตรว่า เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และยังเป็นข้อมูล สำหรับการปรับปรุงหลักสูตรหรือยกเลิกหลักสูตร การประเมินผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ

เชาวิ อินโย (2553 : 125) ได้กล่าวว่า แนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ในปี ค.ศ. 1971 สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and Decision Making” หนังสือเล่มนี้ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดผล และประเมินผล ได้อย่างน่าสนใจ และทันสมัยด้วย นอกจากนี้ สตัฟเฟิลบีม ก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมิน และรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันเรียกว่า CIPP Model โดยให้คำนิยามการประเมินว่า หมายถึง

กระบวนการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ เป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ใช้ในการตัดสินใจ ผู้ทำการประเมินจะรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

สมคิด พรหมจ้อย (2554 : 57 - 58) ได้กล่าวว่า การประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือใช้ควบคู่กับการบริหาร โครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งแนวทางการประเมินในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อดี และข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของ โครงการนั้นด้วย
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมิน โครงการ

เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551 : 56 - 59) ได้กล่าวว่า แนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีมว่า การประเมินเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการคือ มีความต่อเนื่องกัน ในการดำเนินงานอย่างครบวงจร จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ระบุหรือบ่งชี้ไว้ แล้วนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้นั้น จัดทำให้เป็นสารสนเทศ โดยสารสนเทศที่ได้มานั้น จะต้องมีความหมายและประโยชน์ เพื่อนำไปเสนอใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกใหม่ หรือแนวทางดำเนินการต่อไป

แนวคิดของสตัฟเฟิลบีม มีลักษณะที่จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่าย ประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินทำหน้าที่ระบุ จัดหา และ นำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหา และนำผลการประเมินที่ได้ นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดการต่อไป

สต๊าฟเฟิลบีมและคนอื่น ๆ แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินบริบท หรือสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการใด ๆ ที่จุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการ และเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหาตลอดจน การพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ
2. การประเมินตัวป้อนเข้า เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยี และแผนของการดำเนินงาน
3. การประเมินกระบวนการ ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการเพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น ๆ หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่สั่งการเพื่อพัฒนางาน โดยบันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้นรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

เชาวิ อินโย (2553 : 126 – 127) ได้กล่าวถึงการประเมิน โดยใช้ชิปโมเดล แบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโครงการ และเป็นการพิจารณาความจำเป็นที่ต้องจัดทำโครงการดังกล่าว ได้แก่ ความต้องการของชุมชน และกลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำนวนประชากร สภาพเศรษฐกิจ และปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ตัดสินใจวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมาย และกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการได้อย่างเหมาะสมต่อไป
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและมีความเพียงพอหรือไม่ ทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา กลุ่มเป้าหมาย เทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน การประเมินปัจจัยนำเข้านำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหาวิธีดำเนินงาน โครงการให้เป้าสู่เป้าหมาย

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบริหารโครงการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าของโครงการมาใช้เหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ สารสนเทศต่าง ๆ จะถูกวิเคราะห์รวบรวม และนำเสนอผู้ดำเนินงานโครงการ อาจจะต้องสารสนเทศทุกวัน หรือในตอนเริ่มต้นโครงการเป็นการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานโครงการไว้เป็นหลักฐาน การประเมินกระบวนการมีประโยชน์ในการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) หรือจุดด้อย (Weakness) ของโครงการ นำไปใช้ในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินโครงการต่อไป ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้จากโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คำนวณค่าเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ มุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาตัดสินใจ ยุติ ปรับขยาย หรือทำงานเป็นประจำ การประเมินผลผลิตจะทำการประเมิน 2 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ เรียกว่าการประเมินผลลัพท์ และ 2) การประเมินผลกระทบของโครงการทั้งบวกและลบ

การประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต สามารถนำไปช่วยในการปรับปรุงโครงการ ทั้งนี้การประเมินในแต่ละขั้นตอนดังกล่าวนำไปช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ 4 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน ได้จากการประเมินบริบท นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจ กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งวัตถุประสงค์ระยะสั้น และระยะยาวให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ จากการประเมินปัจจัยนำเข้า นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจวางโครงการ กลวิธีดำเนินโครงการ และขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ ได้จากการประเมินกระบวนการ นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติทำให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ ได้จากการประเมินผลผลิต นำผลการประเมิน

ไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าจะทำต่อไป ยุติ ล้มเลิก ขยายโครงการ หรือให้ทำเป็นงานประจำ

สุพัตร์ พิบูลย์ (2551 : 40-41) สรุปรูปแบบการประเมินชิปโมเดลว่า สตีฟเฟิลบีมให้ความหมายของการประเมินว่า คือกระบวนการรวบรวม พรรณนา จัดหาและจัดกระทำสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจรายการประเมินและการตัดสินใจประเภทต่าง ๆ มี ดังนี้

1. การประเมินบริบท หรือการประเมินสถานะแวดล้อมของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ เพื่อตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนหรือไม่ สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ มีแรงต้านแรงเสริมใด ๆ หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้เหมาะสม
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินความเป็นไปได้ด้านทรัพยากร การพิจารณาเลือกกลวิธีดำเนินโครงการที่เหมาะสม การออกแบบกระบวนการดำเนินโครงการให้มีศักยภาพสูงสุดเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการเช่นเดียวกับบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกกลยุทธวิธีดำเนินการและวางแผนวิธีดำเนินงานของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนาโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ เป็นการประเมินขณะดำเนินโครงการเพื่อศึกษาว่าอะไรเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินโครงการอะไรที่เป็นปัญหาคุกคามความสำเร็จของโครงการ ส่วนใดของโครงการต้องการปรับปรุงแก้ไขคำตอบของคำถามเหล่านี้จะทำให้สามารถกำกับดูแลควบคุมและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของโครงการได้ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกระบวนการจะช่วยให้ผู้บริหารทราบความก้าวหน้า จุดแข็ง จุดอ่อนของโครงการเพื่อการกำกับดูแลการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีดำเนินโครงการและเร่งรัดการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ทรัพยากรและเวลาที่กำหนดไว้
4. การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ การประเมินผลผลิตจะตอบคำถามว่า ผลผลิตที่ได้จากโครงการมีอะไรบ้างเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ความต้องการจำเป็นลดลงหรือไม่ อย่างไร ผลการดำเนินงานโครงการคุ้มค่าเพียงใด ควรจะจัดการอย่างไรกับโครงการที่จะติดตามมา ซึ่งคำถามเหล่านี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจความสำเร็จของโครงการ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลผลิตจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจปรับขยายโครงการ ยุติโครงการ หรือยกฐานะเป็นงานประจำ

จากการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการแนวคิดการประเมินของสตีฟเฟิลบีม สรุปได้ว่าการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบของ

การประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยมีการประเมิน 4 ด้าน คือด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต โดยการประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อดี และข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการ ส่วนการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินโครงการ และเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเกณฑ์มาตรฐาน หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แต่ต้น จากแนวคิดดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่ารูปแบบการประเมินแบบชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

ค่านิยมเป็นรูปแบบความคิดของสมาชิกในสังคมที่จะพิจารณาตัดสินและประเมินค่าว่าสิ่งใดมีคุณค่า มีประโยชน์พึงปรารถนา ถูกต้องเหมาะสมดีงาม ควรที่จะยึดถือและประพฤติปฏิบัติร่วมกัน

ความหมายของค่านิยม

ค่านิยม (Values) เป็นความคิดและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ขอมรับมาปฏิบัติตามและหวงแหนไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และความคิดเห็นของคนในสังคม ค่านิยมจึงเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ การประเมิน การเลือกและการตัดสินใจของบุคคลว่าควรทำหรือไม่ควรทำ มีค่าหรือไม่มีค่า สำคัญหรือไม่สำคัญ นอกจากนี้ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงจูงใจให้บุคคลมุ่งเป้าหมายที่ต้องการ นักวิชาการหลายท่านจึงได้ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยม ไว้ดังนี้

นวลศิริ เปาโรหิต (2545 : 132) ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร และเชื่อว่าวิธีปฏิบัติบางอย่าง หรือเป้าหมายบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นสมควรที่จะยึดถือปฏิบัติ ค่านิยมจึงเป็นความสำคัญที่บุคคลนั้นให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ที่แต่ละคนได้รับ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ค่านิยมที่เรายึดถือจึงแตกต่างกันไป แม้จะอยู่ในสังคมเดียวกัน แต่ค่านิยมมีการเปลี่ยนแปลง เราจึงเห็นว่าบางคนมีค่านิยมที่คล้อยตามคนอื่น โดยเฉพาะบุคคลที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความเชื่อความศรัทธาของเขา นอกจากนี้ค่านิยมมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

วิเชียร วิทษอุคม (2547 : 47) ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อหรือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของคนที่ใช้ระยะเวลาในการสร้างสมและฝังรากลึกจนยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต ค่านิยมจะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่ควรแสดงออกและปฏิบัติประจำวัน เป็นสิ่งที่เราคิดว่าควรจะเป็นไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ดีก็ตาม และมักจะเป็นสิ่งที่บุคคลในกลุ่มมีความเห็นเหมือนกัน ค่านิยมจึงเป็นความเชื่อหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งอาจจะมีการใช้ดุลยพินิจเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548 : 65) ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อมั่นพื้นฐานซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคล สังคม ความรู้สึกรู้สึกนิยมชมชอบหรือเห็นคุณค่าในบุคคล สิ่งของหรือความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ค่านิยมมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวก หมายถึง สิ่งที่ดีและความต้องการ ด้านลบ หมายถึง สิ่งที่ไม่ดีและไม่ต้องการ ค่านิยมช่วยให้เกิดความรักและความสัมพันธ์กันในสังคม โดยค่านิยมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นค่านิยมของบุคคล เช่น ค่านิยมด้านความมีอิสระเสรี ความพอใจ การเคารพตนเอง ความเชื่อฟัง เป็นต้น อีกลักษณะหนึ่งคือค่านิยมของสังคม ซึ่งเป็นระบบความร่วมมือ ความมีสันติภาพ และความเป็นประชาธิปไตย

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 : 253) ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

สรุปได้ว่า ค่านิยมในสังคม เป็นวิธีการจัดรูปความประพฤติ ที่มีความหมายต่อบุคคล เป็นแบบฉบับของความคิดที่มีคุณค่าสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม ค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นสิ่งดีงาม สมควรแก่การนำมาปฏิบัติ โดยการที่เราจะนำค่านิยมดังกล่าวมาปรับใช้ให้สำเร็จ ลุล่วงจะต้องทำให้เป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในตนเอง จึงจะยั่งยืนและเกิดประโยชน์

ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยมที่มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน และมีนักวิชาการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยมไว้ดังนี้

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2533 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน จินตกานต์ ศรีเพชร และคณะ. 2550 : 23-25) ได้สรุปไว้ 8 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการให้ค่านิยมของคิวอี้ (John Dewey) ให้แนวคิดไว้ดังนี้

1.1 ค่านิยมเกิดจากความปรารถนาของบุคคลที่จะปรับตัวให้เข้ากับความเป็นและความต้องการ โดยคำนึงถึงคุณค่าที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยตามสถานการณ์ (Suitability and serviceability)

1.2 ค่านิยมที่ก่อให้เกิดแรงกระตุ้น (Vital impulse) โดยสร้างเป้าหมายความมุ่งหวังถึงสิ่งที่นิยม (End-in-views)

1.3 ค่านิยมสามารถทำความเข้าใจได้โดยการวิเคราะห์ถึงความต้องการของบุคคล การคาดคะเนความพึงพอใจ และการประเมิน

2. ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic theory) ของ ชอร์ (Shaw, 1924) และมาสโลว์ (Maslow, 1968) เน้นธรรมชาติมนุษย์ว่าเป็นผู้มุ่งมาดปรารถนาไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งตลอดเวลา มุ่งแสวงหาสภาพที่ดีกว่า ซึ่งมีใช้เพียงเพื่ออยู่รอด แต่เพื่อความสุขสมบูรณ์ที่สุดของชีวิต

3. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (Person environment fit theory) เป็นทฤษฎีผสมผสานจากแนวคิดของ ฟีเชอร์ (Feather, 1975) จากทฤษฎีการเรียนรู้ของเฮบบ์ (Hebb, 1973) และ ฮันท์ (Hunt, 1971) ทฤษฎีโครงสร้างทางปรัชญาของบรูเนอร์ (Bruner, 1973) และปีเจต์ (Piaget, 1966) ทฤษฎีทางสังคมของ เฟสติงเจอร์ (Festinger, 1957) และเคลเลย์ (Kelley, 1971) โดยสรุปว่า

3.1 มนุษย์มีความสามารถรับรู้ข้อมูลต่างๆ อยู่ตลอดเวลา และจัดระบบข้อมูลอย่างมีระบบ สามารถเข้าใจ รับรู้ ตอบสนอง ตีความหมายและประเมินค่าได้อย่างสม่ำเสมอและคงที่แน่นอน

3.2 มนุษย์ประพฤติปฏิบัติโดยอาศัยข้อมูลที่พึงพอใจตามความต้องการและมุ่งหวังเป็นเกณฑ์มาตรฐาน การกระทำอย่างมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

3.3 มนุษย์รู้จักแก้ปัญหาในประสบการณ์ ซึ่งแม้ไม่สอดคล้องกับระบบเดิม และสามารถเปลี่ยนแปลงระบบเดิมให้เข้ากับสภาพใหม่มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3.4 มนุษย์แสดงค่านิยมซึ่งในสภาพคงที่ และสภาพเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมและความจำเป็นในสภาพแวดล้อมของตน

3.5 ความคงที่และความแปรผันของค่านิยมมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ศึกษาแนวคิดและแนวทางในการดำเนินการ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคคล

4. ทฤษฎีความคาดหวัง-ค่านิยม (Expectancy-value-theory) ตามแนวคิดของเลวิน (Lewin. 1935) ซึ่งอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยข้อมูลและสภาพแวดล้อม ทฤษฎีนี้เห็นว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีนี้เห็นว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีของเลวิน เป็นแนวทางการศึกษาของนักจิตวิทยาหลายท่าน อาทิ โทลแมน (Tolman. 1932) เอควาร์ด (Edwards. 1954) แอทกินสัน (Atkinson. 1964) ฟีเชอร์ (Feather. 1975) เฟอ์กูสัน (Ferguson. 1976) ฟิชเบนและเอจเซน (Fishbein & Ajzen. 1975) ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีนี้และทำการค้นคว้าเกี่ยวกับแนวโน้มการกระทำของบุคคล (Action tendency) ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Motive to achieve success) ระดับความคาดหวัง (Level of expectation) คุณค่าและสิ่งล่อใจ (Incentive value)

5. ทฤษฎีลักษณะค่านิยม สปริงเกอร์ (Spranger. 1928) อธิบายว่า ลักษณะค่านิยมของมนุษย์มี 6 ประการ คือ ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสุนทรียภาพ ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางการเมือง และค่านิยมทางศาสนา ทฤษฎีของ Spranger ได้รับความสนใจศึกษาค้นคว้าต่อมาจากการศึกษาค้นคว้าเครื่องมือวัดค่านิยม (Study of value) โดยอัลพอร์ต เวอร์นอน และลินเซย์ (Allport Vernon & Lindzey)

6. ทฤษฎีค่านิยมว่าด้วยทฤษฎีการปฏิบัติ (Model of conduct) และเป้าหมาย (End - state) ของ โรคิช (Rokeach. 1973) เป็นทฤษฎีสนับสนุนให้ค่านิยมเป็นตัวแปรหลัก (Core) ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจ ทศนคติ ความสนใจ ฯลฯ ซึ่งทฤษฎีนี้สามารถประยุกต์ใช้ในศาสตร์ทุกสาขาวิชา โรคิช ได้จำแนกระบบค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทที่เป็นวิธีการ (Means) เรียกว่าค่านิยมวิถีปฏิบัติ (Instrumental value) เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความรัก ความเคารพนับถือ เป็นต้น และประเภทที่เป็นเป้าหมาย (Ends) เรียกว่าค่านิยมคาดหวัง (Terminal value) เช่น ความสวยงาม ความสะอาด เป็นต้น

7. ทฤษฎีค่านิยมว่าด้วยสภาพ (Condition) กับการกระทำ (Action) และสิ่งตรงข้ามกัน ที่เป็นคู่ (Dichotomy) ของ สาโรช บัวศรี (2527 : 12 -13 ; อ้างถึงใน จินตกานต์ ศรีเพชร และคณะ. 2550 : 23-25) อธิบายค่านิยมตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เช่น สภาพการอ่านหนังสือไม่ออกเป็นสภาพที่เราไม่นิยมและไม่พึงประสงค์แต่สภาพการอ่านออกเขียนได้เป็นสภาพที่นิยม สภาพที่นิยม คือ ค่านิยม ความตระหนี่ เหนียวแน่น เป็นการกระทำที่น่ารังเกียจ แต่การให้ทานเสียสละเป็นการกระทำที่สังคมนิยมยกย่อง การพิจารณาว่าจะเป็นค่านิยมหรือไม่ จะพิจารณาความสมบูรณ์ที่เป็นคู่ เช่น สภาพทางบวกกับสภาพทางลบ การสุจริต เมตตาปราณี การทุจริต และเบียดเบียน ความดีกับความชั่ว สภาพในทางบวกเป็นสภาพหรือการกระทำที่มีคุณค่าที่ทำให้เกิดความนิยมว่าคือค่านิยม

8. ทฤษฎีค่านิยมว่าด้วย “คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม” ของ พระราชวรมุนี เป็นทฤษฎีการคิดที่มีลักษณะเป็นคู่ ทฤษฎีนี้ให้แนวคิดและวิธีคิดแบบสกัด หรือบรรเทาปัญหาให้มากในชีวิตประจำวัน คุณค่าแท้ หมายถึง ประโยชน์ของสิ่งของทั้งหลายในแง่ที่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรงหรือที่มนุษย์แก้ปัญหาตนเองเพื่อความดีความงาม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่น โดยอาศัยปัญญา เป็นเครื่องตีค่า เรียกว่า คุณค่าสนองปัญหา เช่น คุณค่าของอาหาร เป็นต้น คุณค่าเทียม หมายถึง ประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์พอกพูนให้แก่สิ่งนั้น ๆ เพื่อปรนเปรอเสริมขยายความมั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดไว้ คุณค่าเช่นนี้อาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่า เรียกว่า คุณค่าสนองตัณหา เช่น มีรถยนต์เพื่อความโก้เก๋ แทนที่จะมีเพื่อประโยชน์ใช้สอย

บลูม (Bloom. 1990 ; อ้างถึงใน นางลักขณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล. 2551 : 24) ทฤษฎีของบลูม มององค์ประกอบทางด้านจิตพิสัยแบบรวม ๆ ไม่แยกเป็นคุณลักษณะย่อย โดยเสนอแนวคิดว่ากระบวนการภายในจิตของคนในการพัฒนาคุณลักษณะหรือองค์ประกอบทางด้านจิตพิสัยมีลำดับขั้นการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Receiving or attending)
- ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding)
- ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)
- ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organization)
- ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)

แต่ละขั้นมีลักษณะเฉพาะและมีรายละเอียดของพฤติกรรมในแต่ละขั้นดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นที่คนจะแสดงพฤติกรรมรับสัมผัสว่ามีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการถูกสิ่งเร้ากระตุ้นให้มีความรู้สึกไวต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าทำให้มีความตั้งใจหรือสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นเพียงการรับสัมผัสสิ่งเร้าเท่านั้น ขั้นการรับรู้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความรู้ตัวหรือความตระหนัก (Awareness) พฤติกรรมขั้นแรกนี้เป็นแค่เพียงแต่มีความรู้ตัวในสิ่งเร้าซึ่งนำเข้าสู่สถานการณ์ ปรากฏการณ์ สิ่งของหรือสภาวะ ความรู้ตัวมิได้หมายถึงการตีราคาคุณภาพหรือธรรมชาติของสิ่งเร้า แต่เป็นการรับสัมผัสว่ามีสิ่งเร้าเกิดขึ้นเป็นความรู้ขั้นต้นในระหว่างที่มีการรู้ตัว สิ่งของหรือปรากฏการณ์จะเด่นชัดออกมาชั่วคราวเหมือนเป็นภาพหายาบ ๆ

2. ความตั้งใจรับรู้ (Willingness to receive) พฤติกรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมที่มีระดับสูงขึ้นมาจากขั้นแรก ในขั้นนี้บุคคลเกิดความสนใจในสิ่งเร้า เกิดความพึงพอใจให้ความตั้งใจในการรับสิ่งเร้า นั้น ๆ เช่น ให้ความตั้งใจเป็นอย่างดีในการรับรู้

3. ความตั้งใจที่มีการควบคุมหรือจัดสรร (Controlled or selected attention)

พฤติกรรมขั้นนี้เกิดต่อเนื่องจากความตั้งใจรับรู้ โดยบุคคลจะเลือกให้ความตั้งใจต่อสิ่งเร้าคัดสรรที่ตนเองพอใจ หรืออาศัยความประทับใจที่มีมาก่อน หรือให้ความตั้งใจต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ที่ควบคุมให้บุคคลเกิดความสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น เพื่อให้บุคคลเลือกสิ่งเร้า นั้น ทั้ง ๆ ที่มีสิ่งเร้าอื่น ๆ อีกหลายอย่างเรียกร้องความสนใจอยู่ ดังนั้น สิ่งเร้าที่พอจะได้รับการเลือก และได้รับความสนใจมากกว่าสิ่งเร้าที่ไม่ชอบที่ไม่สนใจ

ขั้นที่ 2 การตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากการรับรู้ โดยที่บุคคลไม่เพียงแต่จะตั้งใจรับรู้เท่านั้น แต่จะต้องมีการแสดงออกซึ่งความตั้งใจนั้น แต่พฤติกรรมขั้นนี้ยังไม่บ่งบอกถึงเจตคติหรือค่านิยมของบุคคลนั้น แต่พฤติกรรมนั้นบ่งบอกว่าบุคคลกำลังแสดงพฤติกรรมบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งเร้า นั้น นอกเหนือจากการรับรู้เพียงอย่างเดียว การตอบสนองเป็นขั้นตอนที่อาจจะเป็นความสนใจของบุคคลนั้นอย่างแท้จริง ทั้งนี้พฤติกรรมตอบสนอง แบ่งย่อยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in responding) พฤติกรรมนี้อาจจะเรียกว่า ความเชื่อฟัง โดยอาจจะแสดงกิริยาตอบสนอง แต่เขาอาจไม่เต็มใจที่จะยอมรับการกระทำเช่นนั้น
2. ความตั้งใจที่ตอบสนอง (Willingness to respond) พฤติกรรมขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลเกิดความเต็มใจ และตั้งใจที่จะยอมรับและแสดงพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งเร้า นั้นอย่างเต็มที่ หรือเกิดความสมัครใจที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เกิดจากการกลัวถูกลงโทษหรือไม่มีทางเลือก แต่เป็นการให้ความร่วมมือด้วยความต้องการของเขาเอง
3. ความพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in response) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากพฤติกรรมความตั้งใจที่ตอบสนอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ควบคู่กับความรู้สึกพอใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองของอารมณ์ หรือมีความสุขสนุกสนานเบิกบานใจด้วย เช่น มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน หรือสนุกสนานการแสดงดนตรี ในเมื่อเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีความสุข

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่า (Valuing) พฤติกรรมขั้นนี้เกิดจากประสบการณ์ หรือผลิตผลทางสังคมที่อยู่รอบๆ ตัว เมื่อบุคคลได้ประเมิน และได้รับการยอมรับอย่างซื่อ ๆ ซึ่งในที่สุดก็ยึดถือเป็นแนวทาง หรือเป็นเกณฑ์ของเขา ส่วนประกอบที่สำคัญของการเห็นคุณค่า เกิดจากความยินยอมของแต่ละคนต่อคุณค่าบางอย่างที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งในขั้นนี้บุคคลจะเริ่มเห็นคุณค่าประโยชน์ของสิ่งที่เขารับรู้ และสิ่งที่เขาตอบสนองแล้วไม่ใช่เพียงแต่รับรู้ หรือตอบสนองไปตามกฎเกณฑ์ ซึ่งมีลำดับขั้นการเกิดพฤติกรรมตามขั้นย่อย ๆ คือ

1. การยอมรับในคุณค่า (Acceptance of a value) พฤติกรรมขั้นนี้เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเรานั้น ๆ โดยพยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้าซึ่งเป็นการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอ

2. การพอใจในคุณค่า (Preference for a value) พฤติกรรมขั้นนี้ไม่เพียงแต่การยอมรับคุณค่าเท่านั้น แต่จะรวมถึงความตั้งใจในการแสดงตัว เพื่อให้ผู้อื่นได้เห็นและได้ทราบด้วย โดยการเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย

3. การผูกพัน (Commitment) พฤติกรรมในขั้นนี้มีความแน่นอนมากขึ้น แสดงถึงความศรัทธา และการยอมรับความเชื่อ ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีเหตุผล โดยการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เห็นคุณค่าและปฏิเสธคัดค้านโต้แย้ง ขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า และจะต้องมีการขยายพฤติกรรม หรือการกระทำที่แสดงถึงค่านิยมนั้นออกไปอีก

ขั้นที่ 4 การจัดระบบ (Organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึงขั้นนี้เขาจะพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะนั้น เขาจะพยายามพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (Value) หลายๆ ด้าน พร้อมกับ พยายามจัดลำดับค่านิยมต่างๆ ที่รับมา แล้วปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่ยอมรับนั้น ในพฤติกรรม การจัดระบบนี้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับค่านิยม (Conceptualization of a value) พฤติกรรมในขั้นนี้แสดงถึงการเกิดค่านิยมหรือการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นการเพิ่มพูนค่านิยมหรือความเชื่อในสิ่งใหม่ มีการสร้างมโนทัศน์ที่จะช่วยทำให้บุคคลได้เห็นว่า ค่านิยมที่เกิดใหม่กับค่านิยมที่มีอยู่เดิมสัมพันธ์กันอย่างไร

2. การสร้างระบบค่านิยม (Organization of a value) พฤติกรรมในขั้นนี้บุคคลจะนำค่านิยมต่างๆ ที่มีความซับซ้อนมาจัดระบบค่านิยม เขาจะพยายามชั่งน้ำหนักค่านิยมต่างๆ ที่เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับและระบบที่เขาสร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตนเอง หรือพยายามชวนให้ผู้อื่นยอมรับระบบนั้น

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) พัฒนาการขั้นจัดระบบเป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับคุณลักษณะที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะของตัว กล่าวคือ เมื่อการจัดระบบคุณลักษณะที่มีคุณค่าสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดนั้นเป็นของตนเอง แล้วปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกโดยอัตโนมัติ หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่เขาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะแสดงออกตอบสนองในรูปแบบคงเส้นคงวาสม่ำเสมอ จนจัดได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด พฤติกรรมขั้นนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. ขั้นการสร้างข้อสรุป (Generalized set) ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบที่เขาพยายามจัดจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัวเอง คือ การพยายามปรับพฤติกรรมของตนเองให้สมบูรณ์พร้อม ตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการ

2. ขั้นสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) พฤติกรรมขั้นนี้สังเกตได้จากการแสดงออกอย่างสม่ำเสมอและถาวร จนได้รับการยอมรับจากวงการ หรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่าได้เกิดคุณลักษณะเฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่าได้เกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้น ๆ ในตัวเอง และสามารถบอกลักษณะแต่ละคนได้เกือบสมบูรณ์

ศิริพงษ์ เศวตภายน (2554 : 6) กล่าวถึงทฤษฎีค่านิยมของโรคิช เกี่ยวกับค่านิยมของมนุษย์ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. จำนวนของ “ค่านิยม” ที่แต่ละคนมีนั้นจะมีอยู่ไม่มากนัก และอยู่ในข่ายที่จะนับและศึกษาได้
2. ความแตกต่างของ “ค่านิยม” จะแสดงออกทางระดับ
3. ค่านิยมต่าง ๆ สามารถจะนำมาจัดรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้
4. ค่านิยมของมนุษย์สามารถจะสืบสาวไปถึงวัฒนธรรม สังคม และสถาบันสังคมต่าง ๆ ไปจนถึงบุคลิกภาพได้ สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของค่านิยม
5. ผลที่ตามมาก็คือ ค่านิยมของมนุษย์จะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์เกือบจะทุกรูปแบบ

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่าค่านิยมเกิดจากความปรารถนาของบุคคลที่จะปรับตัวให้เข้ากับความเป็นและความต้องการ ค่านิยมของมนุษย์สามารถจะสืบสาวไปถึงวัฒนธรรม สังคม และสถาบันสังคมต่าง ๆ ไปจนถึงบุคลิกภาพได้ สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของค่านิยม ผลที่ตามมาก็คือ ค่านิยมของมนุษย์จะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์เกือบจะทุกรูปแบบ การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการเพิ่มพูนค่านิยมหรือความเชื่อในสิ่งใหม่ มีการสร้างมโนทัศน์ที่จะช่วยทำให้บุคคลได้เห็นว่า ค่านิยมที่เกิดใหม่กับค่านิยมที่มีอยู่เดิมสัมพันธ์กันอย่างไร และการสร้างระบบค่านิยม เป็นการนำค่านิยมต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมาจัดระบบค่านิยม สร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับและระบบที่เขาสร้างขึ้น และนำไปใช้กับตนเอง หรือพยายามชวนให้ผู้อื่นยอมรับระบบนั้น

ประเภทของค่านิยม

นักวิชาการได้เสนอแนวคิดในการจำแนกประเภทของค่านิยม ดังนี้
 ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2549 : 42) กล่าวว่า สำนักงาน
 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้แบ่งค่านิยมไว้ 2 รูปแบบ และแต่ละรูปแบบ แบ่งออกเป็น
 ประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. รูปแบบที่ 1 แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1.1 ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร
 และมีความรับผิดชอบ กับค่านิยมการประหยัดและออม
- 1.2 ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
 กับค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 1.3 ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ ได้แก่ ค่านิยมในความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. รูปแบบที่ 2 แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 2.1 ค่านิยมด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมี
 ความรับผิดชอบ กับค่านิยมการประหยัดและออม
- 2.2 ค่านิยมด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายกับ
 ค่านิยมปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 2.3 ค่านิยมด้านการเมืองและการปกครอง ได้แก่ ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา
 ไรคิช (Rokeach. 1973 : 7-8 ; อ้างถึงใน สิริพงษ์ เสาวภายน. 2554 : 5) ได้กล่าวถึง
 ประเภทของค่านิยม 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ (Instrumental Values) เป็นค่านิยมที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบของ
 การกระทำ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- 1.1 ค่านิยมส่วนจริยธรรม (Moral Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ความสัมพันธ์
 ระหว่างบุคคล หากค่านิยมนี้ถูกละเมิด บุคคลจะรู้สึกสำนึกผิด ไม่สบายใจด้วยมโนธรรม
- 1.2 ค่านิยมส่วนความสามารถ (Competence Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่
 ตนเอง การละเมิดค่านิยมประเภทนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกอับอายที่ตนขาดความสามารถส่วนตัว

2. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (Terminal Values) เป็นค่านิยมที่ติดอยู่ในตัวบุคคลแบ่งเป็น
 2 ส่วน คือ

- 2.1 ค่านิยมส่วนบุคคล (Personal Values) เป็นค่านิยมที่อยู่ในตัวบุคคล
- 2.2 ค่านิยมส่วนสังคม (Social Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ระหว่างบุคคล

วินเซนต์ เปรสโน และแคโรล เปรสโน (Vincent Presno & Carol Presno. 1980 : 5-12 ; อ้างถึงใน วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2554 : 2-3) ได้แบ่งประเภทค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ สรุปได้ดังนี้

1. Psychological Value เป็นค่านิยมส่วนบุคคลแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ ความชอบ ความสนใจ
2. Social Value เป็นค่านิยมที่คำนึงถึงบทบาทของคนในสังคม ความรับผิดชอบในสังคม รักษากฎหมาย คำสัญญา ไม่ประพฤติตนเสื่อมเสีย
3. Economic Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับการมีค่ามีราคา ประโยชน์ของสิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ หรือทรัพย์สิน
4. Ethical Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง แสดงให้เห็นคุณค่าของตนเอง เป็นเรื่องความซื่อสัตย์ มีความจริงใจ มีความมุ่งหมายปรารถนาในสิ่งที่ถูกต้อง
5. Social-Ethical Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับตัวตนเองและกลุ่มคน เป็นเรื่องที่ทำให้เห็นแก่สถาบันสังคม รวมทั้งบรรทัดฐานของสังคม
6. Esthetical Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความงามของสิ่งต่างๆ
7. Poetic and Literary Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความไพเราะของคำประพันธ์ วรรณคดีต่างๆ ที่มนุษย์คิดขึ้นมา
8. Technological Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความสะดวกสบายที่ใช้เทคนิคต่างๆ เข้ามาช่วย
9. Legal Value เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของสังคม กอร์ดอน อัลล์พอร์ต (Gordon Allport. 2003 : 74 ; อ้างถึงใน สมเดช มุงเมือง. 2555 : 170) ได้กล่าวถึงประเภทของค่านิยม 6 ประเภท ดังนี้
 1. ค่านิยมตามแนววิชาการ (Theoretical Value) ได้แก่ ความนิยมในการศึกษาหาความรู้ ความจริง เหตุผล และการจัดระบบความรู้เป็นพวกนักทฤษฎี
 2. ค่านิยมตามแนวเศรษฐศาสตร์ (Economic Value) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ ทรัพย์สิน และความมั่งคั่ง เป็นพวกนักเศรษฐศาสตร์
 3. ค่านิยมตามแนวสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เกี่ยวข้องกับความชื่นชม ฟังพอใจ ความงาม รูปแบบและความเหมาะสมกลมกลืนในลักษณะต่างๆ เป็นพวกศิลปิน
 4. ค่านิยมตามแนวสังคม (Social Value) ได้แก่ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความต้องการช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ เป็นพวกนักสังคมสงเคราะห์
 5. ค่านิยมตามแนวการเมือง (Political Value) คือ นิยมอำนาจอิทธิพลและชื่อเสียง

เป็นพวกนักการเมือง

6. ค่านิยมตามแนวศาสนา (Religious Value) ได้แก่ ความเชื่อและความยึดถือในศาสนา ศีลธรรมจรรยา รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือจุดหมายอันสูงสุดในจักรวาล

สรุปได้ว่าค่านิยมโดยทั่วไปมี 2 ประเภท คือ ค่านิยมวิถีปฏิบัติ มีจุดศูนย์รวมหนึ่งอยู่ที่ ด้านจริยธรรม และศูนย์รวมหนึ่งเป็นด้านความสามารถ เป็นหลักของศีลธรรมที่ตั้งอยู่บนรากฐาน ที่ว่าคนในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้นค่านิยมจึงประณามสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม เช่น การคดโกง การทำร้ายกัน และยกย่องพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ความขยัน ขันแข็ง ความซื่อสัตย์ สำหรับค่านิยมจุดหมายปลายทาง มีจุดศูนย์รวมอยู่ที่บุคคล และศูนย์รวมอยู่ที่ สังคม เป็นสิ่งที่คนปรารถนาจะได้ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ ว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม หรือควรแก่การปฏิบัติ ซึ่งค่านิยมดังกล่าวจะทำให้บุคคลมองเห็นสังคมที่ตนเองอยู่ใน หลายแง่หลายมุม จะมีความระมัดระวังในการตัดสินใจ ตลอดจนมองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยมทั้งหมดเหล่านั้น

คุณลักษณะของค่านิยม

ค่านิยมมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่อาจเพียงพิจารณาได้ว่าเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมภายใต้สถานการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะต่างๆ ของค่านิยม ดังนี้

โรคิช (Rokeach, 1968 : 68 ; อ้างถึงใน ชมพูนุช ปัญญาไพโรจน์. 2547 : 4-5) ได้สรุป ลักษณะของค่านิยมดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมมีลักษณะยืนยงถาวร โดยส่วนใหญ่ค่านิยมมีลักษณะคงที่และไม่มีเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความต่อเนื่องของวัฒนธรรม สังคม หรือ บุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคม และทำให้คนกลุ่มหนึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่ง จนในที่สุดเกิดลักษณะประจำกลุ่มหรือ ประจำชาติเกิดขึ้น สาเหตุที่ค่านิยมมีลักษณะยืนยงเพราะตามกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น มนุษย์ได้ถูกสอนมาแต่เด็กเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ในรูปของความแน่นอนอย่างเต็มที่ (Absolute, All-or-None Manner) เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้มาเป็นเวลานาน จะช่วยตอกย้ำให้ค่านิยมมีลักษณะคงทนถาวร ค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยประสบการณ์ ในช่วงชีวิตของคนที่ผ่านมา ไม่ใช่การเกิดขึ้นตามอารมณ์ขึ้นลงของมนุษย์ ในลักษณะชั่วคราวช่วยยาม
2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบระดับความสำคัญ เมื่อเด็กโตขึ้นและมีประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) มากขึ้น เขาจะเรียนรู้ว่า สถานการณ์ที่เขาประสบ ไม่ได้มีเฉพาะค่านิยมที่พ่อแม่ได้สั่งสอนไว้แต่ยังมีค่านิยมอื่น ๆ อีกที่ปรากฏอยู่ และคนกลุ่มอื่น ๆ

ในสังคมให้ความสำคัญแก่ค่านิยมบางอย่างมากกว่า ซึ่งเด็กจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ผ่านการสั่งสอน ประกอบกับการสังเกตจากการกระทำที่เป็นบรรทัดฐาน (Norm) ของคนในสังคมนั้น ๆ และเมื่อเขาเองมีโอกาสประสพกับค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกัน เขาก็จะจัดลำดับค่านิยมโดยให้ความสำคัญ เหลือมล้ำต่ำสูงกันตามที่เขาารู้สึก (ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล) แต่อย่างไรก็ตาม จะไม่แตกต่างจากคนในกลุ่มมากนัก

3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ ความเชื่อนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นความเชื่อแบบพรรณนาสถานการณ์ (Descriptive or Existential Beliefs) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ถูกทดสอบได้ว่าจริง หรือ เท็จ เช่น ฉันเชื่อว่าข้างนอกฝนกำลังตก ประเภทที่สอง คือ ความเชื่อแบบประเมินสถานการณ์ (Evaluative Beliefs) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ประเมินสิ่งต่าง ๆ ว่า ดีหรือไม่ดี เช่น ฉันเชื่อว่าการออกกำลังกายเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ประเภทที่สามเป็นความเชื่อแบบพรรณนากำหนด (Descriptive or Perspective) เป็นความเชื่อที่บ่งบอกถึงวิถีทางปฏิบัติ (Means of Action) หรือจุดหมายปลายทาง (End of Action) อันเป็นที่ปรารถนาด้วย และเป็นความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายของการกระทำมากกว่าความเชื่ออีก 2 ชนิดแรก

แรธส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Raths Harmin & Simon. 1966 ; อ้างถึงใน รัตนาวิ โชติกพนิช. 2550 : 80-81) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาลักษณะของค่านิยมไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การเลือกอย่างเสรี สิ่งที่เป็นค่านิยมต้องมีการเลือกอย่างเสรี หากมีการบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จะไม่เป็นค่านิยมที่จริง
2. การเลือกจากหลาย ๆ ตัวเลือก ค่านิยมที่เลือกนั้นเรามีโอกาสได้เลือกอย่างอื่นอีกหรือไม่ หากมีเพียงอย่างเดียวก็หมายความว่า เราไม่มีโอกาสเลือกคุณค่าด้วยการนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ถ้ามีเพียงอย่างเดียว คือ จะรับหรือไม่รับเท่านั้น นั่นคือ ไม่มีโอกาสได้พิจารณาข้อดีข้อเสีย ดังนั้น ค่านิยมที่เราจะยึดถือนั้นต้องได้มาจากค่านิยมหลาย ๆ อย่าง เพื่อจะได้มีโอกาสเปรียบเทียบคุณสมบัติต่าง ๆ ได้
3. การเลือกหลังจากการพิจารณาผลของแต่ละตัวเลือก การเลือกค่านิยมนั้นจะต้องมีการพิจารณาข้อดีข้อเสียของสิ่งต่าง ๆ ที่จะตามมา ถ้าเลือกโดยไม่มี การพิจารณาให้รอบคอบแล้วไม่ถือว่าเป็นค่านิยม การเลือกค่านิยมต้องไม่ใช่อารมณ์ แต่ควรใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ
4. การให้คุณค่ายกย่องเทิดทูน ค่านิยมที่เลือกแล้วต้องมีการรักษาอย่างจริงจังมันคงถึงแม้ว่าจะไม่สบายใจที่จะทำ แต่ก็ควรทำด้วยสำนึกในคุณค่าและความภาคภูมิใจ เช่น การปราบปรามผู้เป็นภัยต่อแผ่นดินด้วยการเสี่ยงชีวิต แต่เราก็ภูมิใจกว่าการที่จะอยู่อย่างทาส

5. การยื่นหัดในค่านิยมที่ได้เลือกแล้วอย่างมั่นคง หากเราไม่แน่ใจในค่านิยมที่เราเลือก เราอาจจะเกิดความกระดากอายต่อการยอมรับในค่านิยมนั้น และไม่กล้ายืนยันถึงคุณค่าความดีของค่านิยมนั้นให้คนอื่นทราบ โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่เป็นมิตรหรือผู้ที่ไม่เห็นด้วย

6. การกระทำตามค่านิยมที่ได้เลือก แสดงออกด้วยการปฏิบัติเพื่อให้เห็นว่าเรายอมรับในค่านิยมนั้น เช่น การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์หรือเวลา เพื่อการกระทำตามค่านิยมที่เรายอมรับ ทั้งนี้ เพราะค่านิยมจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการดำเนินชีวิตของเรา หากเรายอมรับค่านิยมใด แต่ไม่ปฏิบัติตามก็จะเรียกเป็นค่านิยมไม่ได้

7. การกระทำซ้ำๆ มีการกระทำซ้ำๆ ในค่านิยมที่เรายอมรับ การกระทำเพียงครั้งเดียวแล้วหายไป จะเรียกว่าเป็นค่านิยมไม่ได้ ค่านิยมต้องคงทนถาวรและเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของเราในช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควร

สรุปว่าลักษณะของค่านิยมทั้ง 7 ประการนี้ จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการทั้งสาม คือ การเลือก (Choosing) การเทศุน (Prizing) และการกระทำ (Acting)

กมลธร ปัญญา (2556 : 16) กล่าวว่าลักษณะของค่านิยมที่แท้จริง จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นค่านิยมที่บุคคลเลือกหรือยอมรับ โดยไม่ได้ถูกบังคับบุคคลมีเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกหรือยอมรับค่านิยมใดก็ได้ที่เห็นว่าเหมาะสมน่าปฏิบัติ
2. เป็นค่านิยมที่บุคคลมีโอกาเลือกจากตัวเลือกหลาย ๆ ตัว ไม่ใช่เป็นเพราะมีตัวเลือกจำกัดเพียงสิ่งเดียวจึงทำให้ต้องยอมรับโดยปริยาย
3. เป็นค่านิยมที่ได้รับการถ้รองพิจารณาอย่างรอบคอบจากบุคคล ตลอดจนมีการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของตัวเลือกหลาย ๆ ตัว เมื่อเห็นว่าตัวเลือกใดดีที่สุด เหมาะสมที่สุด หรือมีเหตุผลในการสร้างความพอใจได้มากที่สุดก็จะเลือกตัวเลือกนั้น
4. เป็นค่านิยมที่บุคคลยกย่อง เทศุนและภูมิใจ
5. เป็นค่านิยมที่บุคคลสามารถยอมรับอย่างเปิดเผย และพร้อมที่จะสนับสนุนค่านิยมที่ตนยอมรับ
6. เป็นค่านิยมที่บุคคลยึดถือปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงคำพูดเท่านั้น

จากคุณลักษณะของค่านิยมดังกล่าว สรุปได้ว่าค่านิยมเป็นความเชื่อ ซึ่งความเชื่อนี้อาจจะมีผลมาจากการยอมรับในอิทธิพลที่สืบทอดปฏิบัติตามกันมาจนเป็นเรื่องจำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยส่วนใหญ่ค่านิยมมีลักษณะคงที่และไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความต่อเนื่องของวัฒนธรรม สังคม หรือ บุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคม และทำให้คนกลุ่มหนึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่ง จนในที่สุดเกิดลักษณะประจำกลุ่มหรือประจำชาติเกิดขึ้น ในสังคมให้ความสำคัญแก่ค่านิยมบางอย่างมากกว่า ซึ่งเด็กจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ผ่านการสั่งสอนประกอบกับการสังเกตจาก

การกระทำที่เป็นบรรทัดฐานของคนในสังคมนั้น ๆ และเมื่อเขาเองมีโอกาสประสบกับค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกัน เขาก็จะจัดลำดับค่านิยมตามที่เขารู้สึก สำหรับเกณฑ์การพิจารณาลักษณะของค่านิยมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการทั้งสาม คือ การเลือก (Choosing) การเทศน์ (Prizing) และการกระทำ (Acting)

องค์ประกอบของค่านิยม

ค่านิยมเกิดจากประสบการณ์และการประเมินค่าของบุคคล ขณะเดียวกันก็มาจากความเชื่อและเจตคติ องค์ประกอบที่สำคัญที่แสดงว่าเกิดค่านิยมขึ้น มีดังนี้

โรคิช (Rokeach, 1968 : 68 ; อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิต, 2545 : 132) ให้หลักการสำคัญว่า ค่านิยมมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. ค่านิยมเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม สถาบันทางสังคม และบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น
2. ในขณะเดียวกัน อิทธิพลของค่านิยมก็จะแสดงออกทางเจตคติและพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ทุกรูปแบบ
3. ปริมาณของค่านิยมมีอยู่ไม่มากนักและอยู่ในข่ายที่จะรวมเป็นระบบและศึกษาได้
4. ความแตกต่างของค่านิยมแสดงออกทางระดับมากกว่าทางอื่น
5. ค่านิยมอาจรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้

อารมณฺ์ ฉนวนจิตร (2547 : 5) กล่าวไว้ว่า ค่านิยมมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความรู้ คือ บุคคลหนึ่งรู้ในทางที่ถูกต้องของการปฏิบัติงาน หรือรู้ในเป้าหมายที่ถูกต้องในชีวิตของเขาที่พยายามจะฝ่าฝืน
2. ความรู้สึกสัมพันธ์ คือ บุคคลนั้นมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คือ ชอบค่านิยมนั้น หรือเกลียดไปเลย เห็นด้วยสนับสนุนหรือไม่เห็นด้วย และคัดค้านค่านิยมนั้น
3. องค์ประกอบของพฤติกรรม หมายความว่า เป็นตัวแทรกซ้อนที่นำไปสู่พฤติกรรมเมื่อถูกกระตุ้นให้เกิดมีการกระทำขึ้น

ฎารัตน์ ชิตวงศ์ และนิตยา ทองหนู้ย (2554 : 15) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการเกิดค่านิยมในสังคม ประกอบด้วย

1. ความรู้สึก มีความรู้สึกสะอึกใจจากสิ่งที่คุณกระทำอยู่ หรือเคยมีประสบการณ์เกิดการยั้งคิดในค่านิยมที่คุณมีอยู่
2. ความคิดเห็น ความคิดเห็นแบ่งเป็นหลายประเภท ได้แก่ ความคิดเห็นอย่างมีระดับ ความคิดเห็นแบบวิพากษ์วิจารณ์ ความคิดเห็นแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา

เป็นต้น ส่วนที่เป็นขั้นตอนความคิดเห็นนี้จะปรากฏออกมา เนื่องจากที่เขาเกิดการรู้สึกสะอึกใจ ซึ่งจะเกิดความรู้สึกและเป็นประเภทใดประเภทหนึ่งหรือบูรณาการกันได้

3. การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอด การติดต่อสื่อสารกันหรือการถ่ายทอดสามารถทำได้โดยคำพูด การฟัง การเขียน การวาดรูป การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นต้น

4. การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา เป็นการพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปจากทางเลือกต่างๆ การเลือกกำหนดเป้าหมาย การสนับสนุน การนิยมนิยมชมชอบร่วมกัน จะทำให้คนเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการฟังตนเองว่าเป็นสิ่งที่ดีและยึดมั่นไว้มั่นใจ

5. การปฏิบัติ เป็นการทำตามซ้ำกับที่เคยทำมา หรือจากที่เลือกใหม่ เป็นการพยายามที่ประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองบ้าง ซึ่งก็จะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของบุคคลนั้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของค่านิยมเกิดจากระบวนการเรียนรู้ที่สืบทอดมาจากวัฒนธรรม สถาบันครอบครัว และสถาบันอื่น ๆ ในสังคม การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ๆ ทำให้บุคคลสร้างค่านิยมของตนเองขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการได้รับการปลูกฝังของแต่ละคน ก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด ทำให้เลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติจากการทำตามซ้ำกับที่เคยทำมาหรือจากที่เลือกใหม่

ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกสังคม เพราะค่านิยมสามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพความแตกต่างทางสังคมได้ นักวิชาการได้ให้ความสำคัญของค่านิยม ดังนี้

ฉัตรรัตน์ ชิตวงศ์ และนิตยา ทองหนู้อย (2554 : 25) กล่าวว่า ในสังคมมนุษย์มีความเชื่อว่า ค่านิยมมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าที่บุคคลและสังคมพึงยึดถือและนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ การเลือกกระทำของแต่ละคนนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมที่ยึดถือเป็นสำคัญ เพราะค่านิยมเป็นหลักการรับรู้ การตัดสินใจ และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของบุคคล

อัจฉรา สาครจันทร์ (2554 : 23) ได้ให้ความสำคัญของค่านิยมว่า อาจกล่าวได้ว่าค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ค่านิยมบางอย่างได้สร้างแก่นของวัฒนธรรมนั่นเอง เช่น ค่านิยมเรื่องรักอิสระเสรีของสังคมไทย ทำให้คนไทยมีพฤติกรรมที่ “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้” เพราะฉะนั้นค่านิยมจึงมีความสำคัญมากและมีผลกระทบถึงความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม กล่าวคือ สังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ถ้าสังคมใดยึดถือค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละหรือความสามัคคี สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าแน่นอน แต่ในทางกลับกัน ถ้าสังคมใดมีค่านิยมที่ไม่สนับสนุนความเจริญ เช่น ค่านิยมที่เชื่อเรื่องโชคชะตา ก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมไม่กระตือรือร้นหรือเฉื่อยชาซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนา เป็นต้น

สมเดช มุงเมือง (2555 : 167) กล่าวไว้ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากค่านิยมที่มนุษย์เรามีอยู่นั้น ทำหน้าที่มากมายหลายอย่างที่เกี่ยวกับชีวิตของเราที่สำคัญ คือ

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของเรา กล่าวคือ ค่านิยม จะเป็นตัวกำหนดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเราว่า เราควรจะทำหรือไม่ควรจะทำในสิ่งใด ค่านิยมจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ และค่านิยมจะช่วยทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งของตัวเองและของผู้อื่น
2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจการแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในบางกรณีบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์บางอย่างที่ขัดแย้งกัน ทำให้เขาต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดกับความเป็นตัวเอง หรือการรักษาความเป็นอิสระเสรีของตน การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตแต่ยากจน กับการปฏิบัติงานในทางที่ไม่สุจริต แต่ทำให้ร่ำรวย บุคคลจะเลือกเดินทางไหนนั้น ค่านิยม หรือระบบค่านิยมที่บุคคลมีอยู่จะช่วยกำหนดทางเลือกให้เขา

3. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจ หรือผลักดันของบุคคล เช่น บุคคลที่มีค่านิยมชมชอบในการมีอายุยืน หรือสุขภาพดี ก็จะมีแรงผลักดันให้ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ตลอดจนมีความรอบคอบในการบริโภคอาหาร บุคคลที่มีค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยมสูง ก็มักจะมีความขยันขันแข็งและเพียรพยายามในการทำงานเพื่อให้มาซึ่งเงินทองและสิ่งทีตนพึงปรารถนา เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ค่านิยมมีความสำคัญมากต่อบุคคลและสังคมในแง่ของตัวบุคคลนั้น ค่านิยมมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตเพราะเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรม ทำให้บุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมแตกต่างกัน เป็นผลสะท้อนถึงบุคลิกลักษณะและความประพฤติอีกด้วย ส่วนในแง่ของสังคมนั้น ค่านิยมจะมีผลถึงความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม หากสังคมมีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย สังคมนั้นก็ย่อมเจริญก้าวหน้า

แนวทางการส่งเสริมค่านิยม

การส่งเสริมค่านิยมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังและพัฒนาให้กับประชาชนในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และสามารถรับเอาค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างรวดเร็ว แนวทางการส่งเสริมที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมค่านิยมที่ดีและยั่งยืนในสังคม มีดังต่อไปนี้

ทิสนา แชมมณี (2546 : 25) กล่าวถึงกระบวนการสร้างความกระจ่างในค่านิยม ดังนี้

1. การเลือกค่านิยม (Choosing)

1.1 การเลือกกระทำอย่างอิสระ ไม่บังคับ คือ การที่บุคคลได้สำรวจว่ามีทางเลือกที่จะปฏิบัติอะไรบ้าง แล้วค่อย ๆ พิจารณาเลือกตัดทางเลือกที่ไม่ต้องการปฏิบัติออกจนเหลือทางเลือกที่จะปฏิบัติเพียงทางเดียว

1.2 เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง คือ ก่อนปฏิบัติพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากทางเลือกที่จะปฏิบัติว่ามีผลเป็นอย่างไร ถ้าเป็นผลดีที่เกิดจากความพอใจเป็นอย่างไร และถ้าเป็นผลไม่ดีที่ไม่พอใจเป็นอย่างไร

1.3 เป็นการเลือกที่เกิดจากการพิจารณาผลของทางเลือกแต่ละทางแล้ว คือ การที่บุคคลเลือกด้วยความเต็มใจ พอใจในการเลือก ไม่ได้เลือกเพราะถูกบังคับจากใครทั้งสิ้น ไม่ได้หวังผลตอบแทน ไม่ได้กลัวถูกลงโทษ ไม่ได้กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น โดยการที่บุคคลนำทางที่จะเลือกปฏิบัติทั้งหมดที่น่าจะเป็นไปได้พร้อมทั้งพิจารณาถึงผลที่จะเกิดจากทางเลือกที่จะปฏิบัติแต่ละทางนั้นอย่างละเอียดด้วยเหตุผลแล้วจึงเลือกปฏิบัติ จึงจะเรียกว่ามีอิสระในการคิดและเลือก

2. การเห็นคุณค่า (Prizing)

2.1 ผู้เลือกรู้สึกภูมิใจและมีความยินดีที่ได้เลือกกระทำสิ่งนั้น ความภาคภูมิใจในสิ่งที่เลือกนั้น คือ เมื่อบุคคลตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติใดแล้วสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เขามีความสุข รู้สึกภาคภูมิใจ เพราะมันเป็นสิ่งที่ดี

2.2 ผู้เลือกยืนยันการตัดสินใจเลือกอย่างเปิดเผย คือ เมื่อบุคคลมีความสุข รู้สึกภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เลือก ก็อยากจะบอกให้บุคคลอื่นได้รับรู้ด้วยพยายามที่จะประกาศให้บุคคลอื่นได้ทราบถึงการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติของตน

3. การปฏิบัติตามค่านิยม (Action)

3.1 ผู้เลือกกระทำตามทางเลือกที่ตนตัดสินใจเลือก คือ การที่บุคคลเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วปฏิบัติหรือกระทำในสิ่งที่ตนได้เลือก อีกทั้งพยายามลงทุนด้วยการเดินทาง ขอมเสียเงินเสียเวลา เสียกำลังทุกอย่างในการถ่ายทอดทัศนคติของตนให้บุคคลอื่นได้ปฏิบัติตาม เป็นการยืนยันทัศนับสนุนหรือส่งเสริมค่านิยมของตน

3.2 ผู้เลือกกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก คือ เมื่อบุคคลมีค่านิยมใดแล้วก็มีการปฏิบัติหรือกระทำอยู่เสมอจนเป็นลักษณะนิสัยปกติที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

มิลินทรา ยินดีสุข (2547 : 56) กล่าวถึงแนวทางในการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมไว้ ดังนี้

1. ผู้ทำหน้าที่ในการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี กล่าวคือ ผู้ที่จะปฏิบัติในการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมจะต้องมีทัศนคติที่ดี และศรัทธาต่อค่านิยมเหล่านั้นเสียก่อน เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้
2. การจัดสิ่งแวดล้อมที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมที่พึงประสงค์ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มิใช่อิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างเสริมค่านิยมให้แก่บุคคลในสังคม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่เป็น “คน” ให้เอื้อต่อการพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์
3. การให้ความรู้เรื่องค่านิยมที่จะปลูกฝัง หมายถึง การให้ผู้ที่รับการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม ได้รู้จัก หรือเข้าใจว่า ค่านิยมที่ต้องการนั้นคืออะไร มีลักษณะอย่างไร และมีวิธีการอย่างไรจึงจะสามารถปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้นได้
4. การสร้างความสำนึกที่จะปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง การทำให้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดความสำนึกในความบกพร่องที่ตนมีอยู่และยินดียอมรับปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์
5. การฝึกและปฏิบัติตามค่านิยมที่จะปลูกฝัง หมายถึง การให้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม ได้รับการฝึกฝนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่พึงประสงค์

อารมณฺ์ ฉนวนจิตร (2547 : 91-95) กล่าวถึงวิธีสอนที่จะช่วยส่งเสริมค่านิยมที่ครูต้องการให้เกิดขึ้น มีดังนี้

1. โดยใช้วิธีการสอน วิธีการสอนมีหลายรูปแบบ แต่ละแบบ จะสอนให้นักเรียนคิด แสดง หรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจจะสอนให้นักเรียนได้คิด ได้แสดง หรือได้ปฏิบัติรวม ๆ กันก็ได้ ดังนี้
 - 1.1 สอนโดยการอภิปราย เช่น การอภิปรายเพื่อกระจ่างค่านิยม การแสดงละคร สมมติสถานการณ์
 - 1.2 สอนโดยใช้วิธีเขียน เช่น การใช้เอกสารค่านิยม การเขียนอนุทินประจำวัน และแสดงความรู้สึกนึกคิด การบันทึกค่านิยม การตอบคำถามปลายเปิด และแบบอื่นที่ครูเห็นสมควร
2. โดยใช้วิธีการอบรม เช่น การอบรมหน้าเสาธง การจัดโฮมรูม หรือมีครูประจำชั้น การจัดสิ่งแวดล้อม
3. โดยการจัดสิ่งแวดล้อม จัดในลักษณะโครงการ เช่น โครงการส่งเสริมความสะอาด ปลูกต้นไม้ จัดป้ายคติธรรม เป็นต้น

4. โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา ครูนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในพิธีสำคัญ ๆ ทางศาสนา เช่น เวียนเทียน แห่เทียนพรรษา ฟังเทศน์

5. โดยใช้คำถาม การใช้คำถามมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาค่านิยม ในส่วนที่จะช่วยครูวิเคราะห์ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของนักเรียน ครูจึงควรศึกษาวิธีการ ตลอดจนเทคนิคการใช้คำถาม และการสร้างเครื่องมือทดสอบ เพื่อสำรวจค่านิยมของนักเรียนก่อนทำการสอน ระหว่างการสอน และหลังการสอนต่อไป

จากแนวทางการส่งเสริมค่านิยม สรุปได้ว่า การส่งเสริมค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ พ่อแม่ที่จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ครูที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีส่วนสำคัญที่จะสร้างหลักการพื้นฐานทางใจ อันเป็นแนวทางการดำรงชีวิตให้แก่เด็ก อย่างไรก็ตาม ครูควรหาแนวทางวิเคราะห์ส่วนประกอบของค่านิยมว่าจะเริ่มต้นเมื่อใด โดยวิธีใด และจะปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการสอน โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมนั้น ครูผู้สอนควรใช้วิธีการหลาย ๆ รูปแบบ รูปแบบใดเหมาะกับการใช้สอนเพื่อส่งเสริมค่านิยมข้อใด ครูผู้สอนเท่านั้นที่จะทราบได้และจะต้องหมั่นศึกษา ค้นคว้า หากความรู้เพิ่มเติมเสมอ เมื่อมีการทดลองใช้แล้วก็ควรจะได้ประเมินผลว่ารูปแบบวิธีการสอนใดเหมาะสมกับเนื้อหาสาระใดมากที่สุด

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เป็นนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ได้กำหนดขึ้นมาให้ประชาชนชาวไทยนำมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อสร้างสังคมให้มีความสงบสุข นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามและแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ดังนี้

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (2557 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. 2557 : 1-2) ได้ให้คำนิยาม ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไว้ดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงความสำนึกและภาคภูมิใจความเป็นไทยปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ละความเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือสังคมและบุคคลที่ควรให้ รู้จักควบคุมตัวเองเมื่อประสบกับความยากลำบากและสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหาย

3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ หมายถึง การประพฤติที่แสดงถึงการรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ รักษาชื่อเสียง และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม หมายถึง การปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่า ความสำคัญ ภาคภูมิใจ อนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีไทยอันดีงาม

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตน โดยยึดมั่นในคำสัญญา มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่ช่วยได้ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังสติปัญญา

7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง หมายถึง การแสดงถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิของตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่นภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายไทย มีความเคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำอย่างรอบคอบ ถูกต้องเหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา หมายถึง การปฏิบัติตนให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัย และมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำความดีของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตนและให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557 : 1) ได้เสนอ
แนวทางดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดค่านิยมหลัก 12 ประการ ในระดับสถานศึกษา มีขั้นตอน
ดังนี้

ขั้นการสร้างความตระหนัก

1. จัดทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ระดับ
โรงเรียน ระดับชั้นเรียน
2. การประชุมชี้แจงแก่ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน
ขั้นดำเนินการ
 1. วางแผนการดำเนินงาน มอบหมายผู้รับผิดชอบ
 2. จัดทำโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อสนองตอบนโยบาย
 3. ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยบูรณาการกับ การ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การผนวกในกิจกรรมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อ เพลง วิทยุทัศน์ กิจกรรมในและนอกห้องเรียน ฯลฯ

ขั้นประเมินผล

1. นิเทศติดตามการดำเนินงานในระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ระยะ
ระยะก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ หลังดำเนินการ

2. นำเสนอวิธีปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ

ขั้นสรุป รายงานผล

1. สรุปรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
2. วางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คู่ความยั่งยืน

สำนักงานประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2557 : ไม่มีเลขหน้า) ได้ให้คำ
นิยาม ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไว้ดังนี้

1. รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึง
ความศรัทธา ห่วงแหน ปกป้องยกย่องความเป็นชาติไทย ยึดมั่นศาสนาและจงรักภักดีสถาบัน
พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน หมายถึง การปฏิบัติตนที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง
ตรงตามความเป็นจริง รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือ รู้จักควบคุมตนเอง เมื่อประสบกับความยากลำบาก
3. กตัญญูพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึง
การรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความเคารพ ความเอาใจใส่และตอบแทนบุญคุณของ
พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู อาจารย์

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม หมายถึง การปฏิบัติตนที่แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม หมายถึง การเรียนรู้ ปฏิบัติตน และเห็นคุณค่าที่แสดงถึงการอนุรักษ์ การสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีไทยอันดีงามด้วยความภาคภูมิใจ

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่ และแบ่งปัน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม ยึดคำมั่นสัญญา มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น

7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง หมายถึง การเรียนรู้ ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียน เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ภายใต้อำนาจของกฎหมาย ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ หมายถึง การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย มีความเคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง การน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประพฤติปฏิบัติอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบ ถูกต้อง เหมาะสม

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา หมายถึง การปฏิบัติตนให้ร่างกายและจิตใจมีความเข้มแข็ง ละอายเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำมาดีตามหลักของศาสนา

12. คำนึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง หมายถึง ปฏิบัติตน เสียสละ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ

จากคำนิยามและแนวทางส่งเสริมค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สรุปได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย ซึ่งค่านิยมดังกล่าวครอบคลุมและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและ

เกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยพิจารณาจากนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับขั้นตอนในการดำเนินงานส่งเสริมให้เกิดค่านิยมหลัก 12 ประการ ในระดับสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการสร้างความตระหนัก ขั้นดำเนินการ ขั้นประเมินผล และขั้นสรุปรายงานผล ดังนั้น การปลูกฝังค่านิยมหรือปลูกจิตสำนึกให้คนในชาติได้เข้าใจในบริบทของความ เป็นไทยอย่างแท้จริงและสามารถรักษาหรืออนุรักษ์ไว้ได้อย่างยั่งยืน ควรเริ่มต้นที่สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่สุด โดยการที่เราจะ นำค่านิยมดังกล่าวมาปรับใช้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องปลูกฝังลงไป ในรากฐานจิตใจของเด็ก และเยาวชน โดยผู้ใหญ่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ขณะเดียวกันการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนตระหนัก และนำไปเป็นแนวปฏิบัติเพื่อเป็นวิถีชีวิตนั้น ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันอย่างจริงจัง ประชาชนทุกสาขาอาชีพ ผู้บริหารองค์กรภาครัฐและเอกชนทุกระดับต้องตระหนักและดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดหลักสูตร ค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อเป็นรูปแบบในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะ ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับสถานศึกษาในสังกัด ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2557 : 2 – 40)

ความเป็นมา

รัฐบาลได้กำหนดค่านิยม 12 ประการ ให้ประชาชนชาวไทยนำมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อสร้างสังคมให้มีความสงบสุข สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาให้กับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ถือเป็นหน้าที่ใน การพัฒนาประชาชนให้มีการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยม 12 ประการ โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เริ่มจากการสร้างการรับรู้และความเข้าใจ เพื่อก่อให้เกิดความตื่นตัว ความตระหนักและเห็น ความสำคัญของ เรื่องดังกล่าว จากนั้น จึงนำสู่การสร้างกระบวนการในการปลูกจิตสำนึกและ การเสริมสร้างค่านิยม ผ่านหลักสูตรและกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์และสรุปเป็นความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกต่อค่านิยม ดังกล่าว เพื่อนำสู่การประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนเป็นลักษณะนิสัย

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมให้คนไทยที่อยู่นอกระบบโรงเรียนมีจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยม 12 ประการ
2. เป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการในการพัฒนาคน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในด้านการคิด การวิเคราะห์ จากการศึกษาข้อมูล หรือการศึกษาดูงานในสภาพจริง แล้วสรุปเหตุผล และองค์ความรู้ เพื่อนำสู่การประพฤติปฏิบัติตามค่านิยม

เป้าหมาย

พัฒนาประชาชนนอกระบบโรงเรียนให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในค่านิยมหลัก 12 ประการ
2. เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมหลักของไทย
3. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและเชิญชวนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมหลักของไทย

เนื้อหาสาระ

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย
8. มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

การจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ สรุปเหตุผลและองค์ความรู้ โดยใช้วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้หลายวิธีประกอบกัน คือ

1. การบรรยายนำเข้าสู่เนื้อหา
2. การอภิปราย ประเด็นที่กำหนดจากกรณีศึกษา คลิป รูปภาพ หรือบทเพลง
3. การศึกษาคูงาน

ระยะเวลา จัดกิจกรรมค่าย จำนวน 3 วัน 2 คืน

สื่อ / แหล่งค้นคว้า / ใบความรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. รูปภาพ
4. คลิป / วิดิทัศน์
5. กรณีศึกษา

การวัดประเมินผล

1. ประเมินด้วยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมรายบุคคลและการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

2. ประเมินจากการตรวจใบงาน

รายละเอียดหลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยม

ค่านิยมชุด รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

กิจกรรมที่ 1 รูปที่มีทุกบ้าน

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

เสริมสร้างความรักความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์
2. สามารถอธิบายพระมหากษัตริย์คุณของสถาบันพระมหากษัตริย์
3. แสดงความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์หรือพระบรมสาทิสลักษณ์ได้ถูกต้อง
3. อธิบายเกี่ยวกับการนำข้อคิดที่ได้จากพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตของตนเองได้

เนื้อหาสาระ

พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประเทศชาติ

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้จัดกิจกรรมชวนสนทนาเรื่องทั่วไปและเชื่อมโยงสู่กิจกรรม
2. ผู้จัดกิจกรรมนำพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิบัติ

พระราชกรณียกิจต่างๆ มาให้ผู้ร่วมกิจกรรมดูและซักถามผู้ร่วมกิจกรรมว่าภาพเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับผู้ร่วมกิจกรรมอย่างไรและผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพเหล่านี้ โดยให้ผู้ร่วมกิจกรรมเขียนลงในสมุดบันทึก

3. แบ่งกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม กลุ่มละ 4-6 คน เลือกรูปพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในภารกิจต่าง ๆ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ตามที่เลือกในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ภาพที่เห็นเป็นพระราชกรณียกิจด้านใด

3.2 พระราชกรณียกิจในด้านนี้ให้ประโยชน์อะไรบ้างกับประเทศอย่างไร

3.3 ให้แต่ละกลุ่มสรุปบันทึกผลการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอผลงาน

3.4 ในขณะที่แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานสมาชิกกลุ่มอื่นสามารถซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นได้โดยมีผู้จัดกิจกรรมเสริมความรู้ในแต่ละเรื่อง

4. ผู้จัดกิจกรรมและผู้ร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปเนื้อหา

5. ผู้จัดกิจกรรมเปิดเพลง “รูปที่มีทุกบ้าน” ให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟัง ให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนทำใบงานเรื่อง “รูปที่มีทุกบ้าน”

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. รูปภาพพระราชกรณียกิจด้านต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. เพลง “รูปที่มีทุกบ้าน” เบิร์ด ชงไชยเม็คอินไทย
3. ใบงาน 1, 2
4. Internet/ห้องสมุด

การวัดประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล
2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
3. ประเมินการนำเสนอผลงาน
4. การตรวจใบงานที่ 1, 2

กิจกรรมที่ 2 ชงชาติไทย : เกียรติยศของชาติ

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมให้เกิดความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมาย และความสำคัญของสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทยได้
2. ตระหนักและภาคภูมิใจในสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยได้ คือ ชาติ ศาสนาและ

พระมหากษัตริย์

3. จำแนกสัญลักษณ์ที่สำคัญปฏิบัติตนต่อสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยได้
เนื้อหาสาระ

1. ความหมายและความสำคัญของเพลงชาติไทย
2. ความเป็นมาและความสำคัญของธงชาติไทย

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ (วิธีสอน โดยเน้นกระบวนการ : กระบวนการกลุ่ม)

1. ผู้ร่วมกิจกรรมร่วมกันพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่แสดงความเป็นชาติไทย โดยผู้จัดกิจกรรมถามนำว่า เมื่อพูดถึงชาติไทย ผู้ร่วมกิจกรรมจะนึกถึงอะไรบ้าง จากนั้นผู้จัดกิจกรรมนำคำตอบของผู้ร่วมกิจกรรมเขียนเป็นแผนภาพลงบนกระดานและผู้จัดกิจกรรมอธิบายเพิ่มเติม ถึงความเป็นชาติไทยที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาเนิ่นนานและมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2. ผู้จัดกิจกรรมเปิดเพลงชาติไทยให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟัง แล้วผู้จัดกิจกรรมตั้งประเด็นปัญหาให้ผู้ร่วมกิจกรรมร่วมกันศึกษา ดังนี้ ใบงานที่ 1 เรื่อง “เพลงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์ของชาติไทยหรือไม่ อย่างไร” และสุ่มถามผู้ร่วมกิจกรรม และบันทึกข้อมูลไว้

3. ผู้จัดกิจกรรมเปิดเพลงชาติไทยให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟังอีกครั้ง แล้วให้ผู้ร่วมกิจกรรมร่วมกันร้องเพลงชาติไทย และร่วมกันสรุป อภิปรายถึงความคิดเห็น ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย

4. ผู้จัดกิจกรรมแบ่งผู้ร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คนแล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์และแปลความหมายของเนื้อเพลง และให้ผู้ร่วมกิจกรรมดูธงชาติไทย (ใบงานที่ 2) (ของจริง)

5. เมื่อทำเสร็จแล้ว ผู้จัดกิจกรรมให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

6. ผู้จัดกิจกรรมนำธงชาติไทยมาให้ผู้ร่วมกิจกรรมดูและให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า “ธงชาติไทยมีรูปร่างเป็นอย่างไร มีกี่แถบ กี่สี อะไรบ้าง” แล้วผู้จัดกิจกรรมอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความหมายของสีธงชาติว่าสีแดง หมายถึงชาติ สีขาว หมายถึง ศาสนา สีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์ ทั้ง 3 สิ่งนี้ถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทย

7. ผู้จัดกิจกรรมแบ่งผู้ร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ตามความสมัครใจโดยให้แต่ละกลุ่มฝึกร้องเพลงชาติไทย แล้วผลักดันออกมาร้องเพลงที่หน้าชั้นเรียนเพื่อนกลุ่มอื่นร่วมกัน ประเมิน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียนแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยระดับประถมศึกษา
2. ซีดี เพลงชาติไทยหรือ <http://www.youtube.com/watch?v=1OzPq9NONiw>
3. ธงชาติไทย
4. ใบความรู้ เรื่อง “ธงชาติไทย : เกียรติยศของชาติ”
5. ใบงานที่ 1, 2

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เกณฑ์การประเมินเข้าร่วมกิจกรรม ผ่าน 2 รายการ ถือว่า ผ่าน ผ่าน 1 รายการถือว่าไม่

ผ่าน

กิจกรรมที่ 3 ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้

เป้าหมาย

เสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความภาคภูมิใจรวมทั้งส่งเสริม และอนุรักษ์ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมไทย (ค่านิยมข้อที่ 5 รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตีความ และวิเคราะห์เอกลักษณ์ความเป็นไทยจากบท

อาขยาน

2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเขียนอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์

ของชาติไทย

เนื้อหาสาระ

ความหมาย และตัวอย่างเอกลักษณ์ไทย

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นเตรียมการ

1. ผู้จัดกิจกรรมทำความเข้าใจรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรม
2. ผู้จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับใบความรู้ ใบงาน ให้เพียงพอกับจำนวน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมขั้นดำเนินการ

3. ผู้จัดกิจกรรมชี้แจงรายละเอียด และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม
4. ผู้จัดกิจกรรมกล่าวเปิดประเด็นคำถามกว้าง ๆ แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่า “หากเราจะนึกถึงความเป็นไทยหรือประเทศไทย พวกเราจะคิดถึงอะไร ? เพราะเหตุใด?” โดยเน้นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างบรรยากาศนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้ผู้จัดกิจกรรมทำหน้าที่เขียนรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เสนอไว้บนกระดานดำ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ร่วมเรียนรู้ (10 นาที)
5. ผู้จัดกิจกรรมแจกใบความรู้เกี่ยวกับความหมายเอกลักษณ์ไทยให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม และผู้จัดกิจกรรมอธิบายความหมายเอกลักษณ์ไทยโดยใช้เนื้อหาที่อยู่ในใบความรู้ (20 นาที)
6. ผู้จัดกิจกรรมแจกบทอาขยาน “ใน โลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้” ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนอ่านหรือท่องบทอาขยาน โดยพร้อมเพียงกันประมาณ 2-5 ครั้ง (10 นาที)
7. ผู้จัดกิจกรรมแบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน และให้แต่ละกลุ่มตีความ (แปลความหมาย) และวิเคราะห์บทอาขยานที่ได้รับว่าในบทอาขยาน มีสิ่งใดบ้างที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย/วัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งยกตัวอย่างสิ่งที่มีอยู่จริงในผืนแผ่นดินไทยประกอบ (เช่น หากบอกว่าในบทอาขยาน มีในเรื่องวรรณคดี ก็อาจมีการยกตัวอย่างวรรณคดีไทยที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเคยได้ยินหรือได้อ่าน อาทิ วรรณคดีเรื่องอิเหนา เรื่องพระอภัยมณี เรื่องรามเกียรติ์ เป็นต้น) โดยใช้ใบงานที่ 1 ชาติไทย มีอะไรเป็นไทยแท้ สมาชิกกลุ่มคิดว่าในบทอาขยานดังกล่าว มีสิ่งใดที่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทยแท้ที่สำคัญที่สุด 2 ลำดับ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลที่เลือกตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม และเขียนอธิบายว่าเราจะร่วมกันสืบทอด หรือทำนุบำรุง รักษา สิ่งดังกล่าวที่เลือกมาไว้ได้อย่างไร โดยใช้ใบงานที่ 2 การสืบทอดความเป็นไทยแท้ (30 นาที)
8. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอใบงานที่ 1-2 (40 นาที)
ซึ่งระหว่างที่แต่ละกลุ่มมีการนำเสนอใบงาน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นผู้ฟังร่วมกันพิจารณาข้อมูลของกลุ่มผู้นำเสนอด้วยว่ามีความถูกต้อง และสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่ (โดยเฉพาะข้อมูลที่ผู้นำเสนอยกตัวอย่างมา) โดยมีผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ควบคุม และกระตุ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นสรุปและประเมินผล

9. ผู้จัดกิจกรรม และผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปราย หรือสรุปแนวคิดที่สำคัญจาก การทำกิจกรรม ให้เห็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย (10 นาที)

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเอกลักษณ์ไทยที่อยู่นอกเหนือจากบทอาขยาน สื่อ/แหล่งค้นคว้า/ใบความรู้

1. ใบความรู้เรื่องเอกลักษณ์ไทย
2. บทอาขยาน “ในโลกลีมีอะไรเป็นไทยแท้”
3. ใบงานที่ 1 ชาติไทย มีอะไรเป็นไทยแท้
4. ใบงานที่ 2 การสืบทอดความเป็นไทยแท้

การวัดประเมินผล

1. การสังเกต การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. การประเมินผลงาน

- การส่งงาน/ใบความรู้ (การเขียนคำที่ถูกต้อง ความสามารถตีความหมายได้ถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคำตอบ)

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยการประเมิน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นการเข้าใจถึงบริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์มากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอข้อมูลทั่วไปของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์, 2557 : 15 – 18)

ประวัติความเป็นมา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2526 และได้รับการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างใหม่ เดือนธันวาคม 2529 ที่ทำการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่บริเวณ กม. 5-6 ถนนบุรีรัมย์ - ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น "สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
 อรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์" สืบเนื่องจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
 และการศึกษาตามอรรถศาสตร์ พ.ศ. 2551 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2551 โดยมีสถานะเป็นหน่วยงานทาง
 การศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 23 แห่ง ตั้งอยู่ที่ 283 หมู่ 11 ถนนบุรีรัมย์ - ประโคนชัย
 ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้บริหารคนปัจจุบัน

ผู้อำนวยการ นายสถิตย์ ทองเหลา

รองผู้อำนวยการ นายโชคชัย คลสมอ

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักที่มีศักยภาพในการส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาในสังกัด และ
 ภาครีเอกชนสามารถจัดบริการการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอรรถศาสตร์ ได้อย่างมีคุณภาพทั่วถึง
 และต่อเนื่อง

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์ให้มีคุณภาพ
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศในการจัดการศึกษา
 นอกระบบ และการศึกษาตามอรรถศาสตร์
3. ส่งเสริมชุมชนให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. พัฒนาและส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และเทคโนโลยี
 สารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการศึกษตลอดชีวิต
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินงานการศึกษานอกระบบและ
 การศึกษาตามอรรถศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จุดเน้นและกลยุทธ์การดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 1 เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและทั่วถึง

กลยุทธ์ที่ 2 ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละ

กลุ่มเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาแหล่งการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและภูมิปัญญาให้เป็น

ฐานความรู้ชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4 ผนึกกำลังภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริการให้มีคุณภาพ

นโยบายการบริหาร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดบุรีรัมย์

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้ชัดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานกับการบริหารที่ใช้
โรงเรียนและชุมชนเป็นฐาน (SNM / CBM) หลักธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการความรู้
ภายใต้นโยบายดังนี้

เสริมสร้างองค์ความรู้ เชิดชูภูมิปัญญา
พัฒนาเครือข่าย เป้าหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่
เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) และงานวิจัยอื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัย
ขอนำเสนอ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบชิป
โมเดล (CIPP Model) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ชูชื่น พงษ์ดี (2553 : 126 - 128) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียน
ราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน
โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ตามความ
คิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผลการวิจัย พบว่า
ด้านบริบท ซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเป้าหมายของโครงการ การจัด
สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพของนักเรียน และความต้องการของบุคลากรจากการ
ดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า
มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด ผลกระทบทางสุขภาพตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย การมีสุขภาพดี การดูแล
สุขภาพ และการมีความสุข ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

กันยา ลาตปะละ (2553 : 75 - 77) ได้ประเมินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำปาง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า
ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้บริหารและครูเห็นว่ามีเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการดำเนินงาน ผู้บริหารและครูเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ ด้านผลผลิต ผู้บริหารและครูเห็นว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้เรียนเห็นว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

พระฉลอง พันธุ์เกียรติ (2553 : 113 - 116) ได้ประเมินโครงการค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบทของโครงการ ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการของโครงการ ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตของโครงการในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า 1) นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น พฤติกรรมดีขึ้น ตั้งใจเรียนขึ้น 2) นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องกริยามารยาทเรียบร้อยขึ้น และ 3) นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของกริยามารยาท การทักทาย และการรู้จักช่วยเหลือ และรู้จักรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ตนเองที่ได้รับมอบหมายดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

พระครูพิศาลอรรถกิจ (2555 : 184) ได้ทำการศึกษาคุณธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสู่จิตอาสา : กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนทุ่งทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสู่จิตอาสา กลุ่มโรงเรียนทุ่งทอง 2) เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบคุณธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธสู่จิตอาสา กลุ่มโรงเรียนทุ่งทองในความแตกต่างระหว่างจำแนกเพศ ชาย-หญิง และ 3) เพื่อศึกษาผลข้อเสนอแนะในการพัฒนาจิตอาสาโรงเรียนวิถีพุทธสู่จิตอาสา : กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนทุ่งทอง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสู่จิตอาสาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการมีน้ำใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการทำงานเป็นทีม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

อุทัย บุญมี (2555 : 1-14) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า โครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีผลการประเมินอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านความพร้อมด้านปัจจัยตามลำดับ

สุพัตรา เชิดกฤษ (2556 : 98 - 100) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านโค้งตะคร้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบท ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และชุมชนให้การยอมรับต่อกิจกรรมของโครงการ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินด้านบริบทอยู่ในระดับดี ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร งบประมาณ และวัสดุ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นอยู่ในระดับพอใช้ ด้านกระบวนการ พบว่า การบริหารจัดการ การดำเนินการจัดกิจกรรมและการวัดและประเมินผล ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี ด้านประสิทธิผล พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการของนักเรียน ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านประสิทธิผลอยู่ในระดับดี ด้านผลกระทบ พบว่า ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินด้านผลกระทบอยู่ในระดับดี

งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบซีพีโมเดล (CIPP Model) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

เคนนิส (Dennis. 1981 : 4563-A) ได้ทำการศึกษาการควบคุมพฤติกรรมและวินัยของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ห้องเรียนที่ครูใช้วิธีการควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัด จะไม่มีผลอย่างแท้จริงต่อการมีวินัยของนักเรียน และนักเรียนจะมองว่าครูเป็นผู้ที่ควบคุมนักเรียนมากกว่า 2) นักเรียนจะชอบครูที่ใช้การช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าครูที่ควบคุมนักเรียนให้อยู่ในวินัยอย่างเคร่งครัด 3) ในการรักษาวินัยของนักเรียน จะไม่มีความแตกต่างระหว่างครูที่ขอความช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน 4) ในเรื่องการดูแลความประพฤติของนักเรียน ปรากฏว่า ครูที่ละเลยกับครูที่มีความเคร่งครัดมากจะไม่มีผลต่อการรักษาวินัยของนักเรียน

อิริคสัน (Erickson. 1993 : 285) ได้ศึกษาความล้มเหลวของโรงเรียนชาวบราซิลในหมู่ผู้ออกกลางคัน ผู้เรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา จากการวิเคราะห์ความล้มเหลวในฐานะที่เป็นปัญหาทางโครงสร้างทางสังคม อธิบายได้ 2 ประการ คือ เกิดจากปัญหาภายในตัวนักเรียน การขาดวินัยของนักเรียน ปัญหาด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับโรงเรียน การขาดความสนใจและความรู้ของครู โดยมีผู้เสนอว่าวินัยของนักเรียนและจริยธรรมของครูเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของระบบการศึกษา

ลาเนียร์ (Lanier. 1993 : 1680-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระตุ้นในเรื่องจริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นที่ 11 และ 12 ในโรงเรียนชนบท เด็กนักเรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อกันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคใหม่ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกการให้คำแนะนำและการจัดประสบการณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนตั้งแต่โรงเรียนระดับกลางจนถึงระดับสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งการประเมินเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะในกระบวนการวางแผนและกำหนดโครงการ ผลจากการประเมินที่เป็นระบบจะสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง แก้ไขงานหรือโครงการ ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้วิจัยได้ประเมิน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นการประเมินโครงการในด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากกว่ารูปแบบอื่น และเป็นรูปแบบที่ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นรูปแบบที่มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ทำให้เห็นผลการประเมินได้ทุกด้าน ทั้งนี้เพื่อนำผลของการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อนักศึกษา สถานศึกษา ชุมชน และสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. รูปแบบของการประเมินโครงการ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยการประเมินโครงการในครั้งนี้ มีจำนวน 2,408 คน ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 23 คน

1.2 ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 485 คน

1.3 นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1,900 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวน 559 คน ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ประชากร ซึ่งไม่นับรวมผู้วิจัย จำนวน 22 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 217 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

2.3 นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู กศน. จำนวน 320 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

ตาราง 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ผู้บริหารสถานศึกษา	23	22
ครู	485	217
นักศึกษา	1,900	320
รวม	2,408	559

รูปแบบการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ และได้กำหนดรูปแบบของการประเมินไว้ดังนี้

1. การประเมินด้านสถานะแวดล้อม (Context) เป็นการประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความต้องการ ความจำเป็นและความคาดหวังต่อความเหมาะสมของโครงการ โดยประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการประเมินความพร้อมและความเพียงพอของสถานที่ บุคลากร รูปแบบกิจกรรม งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การดำเนินการจัดกิจกรรม และการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ โดยประเมินจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product) เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม ค่านิยมหลัก 12 ประการของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ โดยประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษาคังรายละเอียดตามตาราง 3.2

ตาราง 3.2 รูปแบบการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม	ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความจำเป็นและความคาดหวังต่อความเหมาะสมของโครงการ	แบบสอบถามฉบับที่ 1	1. ผู้บริหารสถานศึกษา 2. ครู	1. ค่าเฉลี่ยที่สุด 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.51 – 5.00)
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า	ความพร้อมและความเพียงพอของสถานที่ บุคลากร รูปแบบกิจกรรม งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	แบบสอบถามฉบับที่ 1	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู	1. ค่าเฉลี่ย 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.51 – 5.00)

ตาราง 3.2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
3. การประเมินด้านกระบวนการ	การบริหารจัดการ การดำเนินการจัดกิจกรรม และการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ	แบบสอบถาม ฉบับที่ 1	1. ผู้บริหารสถานศึกษา 2. ครู	1. ค่าเฉลี่ย 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.51 – 5.00)
4. การประเมินด้านผลผลิต	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ ของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ	แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม ฉบับที่ 2	1. ผู้บริหารสถานศึกษา 2. ครู 3. นักศึกษา	1. ค่าเฉลี่ย 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.51 – 5.00)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษาที่เข้าร่วม โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และแบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อเสนอแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2 สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 นำแบบเสนอที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและใช้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จำนวน 3 ท่านดังนี้

2.4.1 นายสถิตย์ ทองเหลา วุฒิกการศึกษา ค.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการวัดและประเมินผลผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

2.4.2 นายเอกราช ชวีวัฒน์ วุฒิกการศึกษา ค.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.4.3 นายพีระพงษ์ รุ่งเรืองศิลป์ วุฒิกการศึกษา ค.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินโครงการ

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาอีกครั้ง เพื่อที่จะได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ นักศึกษา ในศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุรินทร์ ที่มีลักษณะ คล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.7 หาค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อหาค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแต่ละข้อ ทั้งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือ ถ้าค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไป ถือว่ามีอำนาจจำแนกสูงอยู่ในเกณฑ์ที่ ใช้ได้ ผลปรากฏว่า ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.01 ถึง 4.78

2.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ในข้อ 2.7 มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ซึ่งผ่านเกณฑ์และนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถาม ไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา และการส่งคืนมายังสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
2. เมื่อถึงกำหนด ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
3. กรณีที่ไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด
4. ผลปรากฏว่าแบบสอบถาม จำนวน 559 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 559 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
3. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าที่ต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นจำนวนร้อยละ

3.2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเพียงพอ หรือ การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเพียงพอ หรือ การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเพียงพอ หรือ การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเพียงพอ หรือ การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเพียงพอ หรือ การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 อำนาจจำแนก โดยวิธีหาอัตราส่วนวิกฤติ t เป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบ Independent

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางด้านสถิติและ วิจัยในการวิเคราะห์หาค่าสถิติของข้อมูล โดยเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของ

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และระดับชั้นที่กำลังศึกษาของนักศึกษา ดังปรากฏตามตาราง 4.1 และ 4.2 ตามลำดับ

ตาราง 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	22	3.94
ครู	217	38.82
นักศึกษา	320	57.25
รวม	559	100

จากตาราง 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 559 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 3.94 ครู จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 38.82 และนักศึกษา จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25

ตาราง 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับชั้นที่กำลังศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	56	17.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	119	37.20
มัธยมศึกษาตอนปลาย	145	45.30
รวม	320	100

จากตาราง 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษา จำนวน 320 คน จำแนกเป็น นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา 56 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 37.20 และนักศึกษากำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ตาราง 4.3 ผลการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักศึกษา

ผลการประเมิน (รายด้าน)	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านสภาวะแวดล้อม	4.15	0.20	มาก	4.08	0.35	มาก	-	-	-
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	3.88	0.52	มาก	4.02	0.43	มาก	-	-	-
3. ด้านกระบวนการ	3.96	0.40	มาก	4.07	0.43	มาก	-	-	-
4. ด้านผลผลิต	4.03	0.22	มาก	4.04	0.27	มาก	4.02	0.28	มาก
รวมเฉลี่ย (ทุกด้าน)	4.01	0.22	มาก	4.05	0.24	มาก	4.02	0.28	มาก

จากตาราง 4.3 พบว่า ผลการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ มีผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม ($\bar{X} = 4.01$) , ($\bar{X} = 4.05$) และ ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.03$) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 3.96$) และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

ส่วนครู มีความคิดเห็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านภาวะแวดล้อม ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.07$) ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.04$) และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับและนักศึกษา มีความคิดเห็นด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เป็นการประเมินเพียงด้านเดียว

ตาราง 4.4 ผลการประเมินด้านภาวะแวดล้อมของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ด้านภาวะแวดล้อม	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและของสถานศึกษา	4.00	0.75	มาก	4.16	0.89	มาก
2. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้	4.18	0.73	มาก	4.06	0.96	มาก
3. วัตถุประสงค์ของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการมีความสอดคล้องและเหมาะสม	4.32	0.64	มาก	4.00	0.99	มาก
4. วัตถุประสงค์ของโครงการช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการแก่ผู้เรียน	4.05	0.84	มาก	4.13	0.82	มาก

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ด้านสถานะแวดล้อม	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5. การดำเนินโครงการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับ ค่านิยมหลัก 12 ประการ	4.27	0.82	มาก	3.99	0.93	มาก
6. การดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษา	4.14	0.88	มาก	4.12	0.92	มาก
7. การดำเนินโครงการจะช่วยให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.32	0.77	มาก	4.17	0.85	มาก
8. ผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็น ความสำคัญของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยม หลัก 12 ประการ	3.77	0.78	มาก	4.05	0.92	มาก
รวมเฉลี่ย	4.15	0.20	มาก	4.08	0.35	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่า ด้านสถานะแวดล้อมของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมมีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) และ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา ในรายชื่อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า ด้านสถานะแวดล้อม มีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3 วัตถุประสงค์ของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีความสอดคล้องและเหมาะสม และข้อที่ 7 การดำเนินโครงการจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.32$) และรองลงมา คือ ข้อที่ 5 การดำเนินโครงการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 8 ผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 3.77$)

ส่วนครู เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ครูมีความเห็นว่า ด้านสภาวะแวดล้อมมีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 การดำเนินโครงการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ ข้อที่ 1 วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.16$) และวัตถุประสงค์ของโครงการช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการแก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 การดำเนินโครงการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 3.99$)

ตาราง 4.5 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ด้านปัจจัยนำเข้า	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ	3.77	0.97	มาก	4.03	0.95	มาก
2. บุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีจำนวนเพียงพอ	4.09	0.61	มาก	4.14	0.85	มาก
3. บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ	4.27	0.76	มาก	4.08	0.95	มาก

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ด้านปัจจัยนำเข้า	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4. มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ	4.18	0.66	มาก	3.98	1.02	มาก
5. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีความเหมาะสม	4.36	0.79	มาก	4.02	0.97	มาก
6. สถานที่จัดโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยม หลัก 12 ประการ มีความพร้อมและเหมาะสม	4.18	0.79	มาก	3.88	1.10	มาก
7. รูปแบบกิจกรรมของโครงการค่ายเสริมสร้าง ค่านิยมหลัก 12 ประการมีความเหมาะสม	4.14	0.64	มาก	4.04	0.96	มาก
รวมเฉลี่ย	3.88	0.52	มาก	4.02	0.43	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวม มีความพร้อมและความเพียงพออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และ ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นที่ ด้านปัจจัยนำเข้า มีความพร้อมและความเพียงพออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.36$) และรองลงมา คือ ข้อที่ 3 บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 4.27$) และ

ข้อที่ 4 มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 4.18$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 3.77$)

ส่วนครู เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ครูมีความเห็นว่าด้านปัจจัยนำเข้า มีความพร้อมและความเพียงพออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 บุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีจำนวนเพียงพอ ($\bar{X} = 4.14$) และรองลงมา คือ ข้อที่ 3 บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 4.08$) และข้อที่ 7 รูปแบบกิจกรรมของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 สถานที่จัดโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีความพร้อมและเหมาะสม ($\bar{X} = 3.88$)

ตาราง 4.6 ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ
ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ด้านกระบวนการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีการวางแผนการดำเนินงานตามโครงการ ค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการอย่าง ชัดเจน	4.32	0.78	มาก	4.08	0.97	มาก
2. มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไป ตามระยะเวลาที่กำหนด	4.18	0.79	มาก	3.91	1.04	มาก
3. มีการนิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานของ โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ	3.86	0.83	มาก	4.16	0.88	มาก
4. มีการประเมินผล สรุปผล และรายงานผลการ ดำเนินงานของ โครงการเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	3.73	0.76	มาก	4.08	0.89	มาก
5. มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.75	มาก	4.14	0.85	มาก
รวมเฉลี่ย	3.96	0.40	มาก	4.07	0.43	มาก

จากตาราง 4.6 พบว่า ด้านกระบวนการของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12
ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) และ ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 มีการวางแผนการดำเนินงานตามโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ข้อที่ 2 มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 4.18$) และข้อที่ 5 มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 มีการประเมินผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานของโครงการเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.73$)

ส่วนครู เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ครูมีความเห็นว่ ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 มีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมา คือ ข้อที่ 5 มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.00$) และ ข้อที่ 4 มีการประเมินผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานของโครงการเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 3.91$)

ตาราง 4.7 ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของ
สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักศึกษา

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ข้อ 1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์									
1. ผู้เรียนยืนตรงเคารพธงชาติ ด้วยความภูมิใจ	4.09	0.75	มาก	3.87	1.03	มาก	3.78	1.01	มาก
2. ผู้เรียนปฏิบัติตนตามสิทธิและ หน้าที่พลเมืองดีของชาติ	4.36	0.65	มาก	4.05	0.96	มาก	4.01	0.97	มาก
3. ผู้เรียนมีความสามัคคี ปรองดอง ในหมู่คณะ	4.14	0.83	มาก	4.15	0.82	มาก	4.18	0.81	มาก
4. ผู้เรียนปฏิบัติตนตามหลักของ ศาสนาที่ตนนับถือและเข้าร่วม กิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ	4.27	0.82	มาก	3.99	0.97	มาก	3.97	0.97	มาก
5. ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความ จงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์	4.14	0.88	มาก	4.06	0.96	มาก	4.06	0.97	มาก
รวมเฉลี่ย	4.18	0.34	มาก	4.02	0.49	มาก	4.00	0.50	มาก
ข้อ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน									
6. ผู้เรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็น จริง	4.09	0.81	มาก	4.23	0.82	มาก	4.23	0.82	มาก
7. ผู้เรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงถึง ความถูกต้อง	4.32	0.78	มาก	4.08	0.89	มาก	4.03	0.92	มาก
8. ผู้เรียนไม่เอาสิ่งของ หรือ ผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน	3.91	0.86	มาก	3.91	1.03	มาก	3.84	1.06	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
9. ผู้เรียนยอมรับผลที่เกิดขึ้นจาก การกระทำของตนเสมอ	4.05	0.65	มาก	4.06	0.90	มาก	4.03	0.92	มาก
10. ผู้เรียนไม่คดโกง หรือเอา เปรียบผู้อื่น	4.27	0.76	มาก	3.98	1.07	มาก	3.92	1.10	มาก
11. ผู้เรียนมีจิตอาสา เข้าร่วม กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ สถานศึกษา ชุมชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.18	0.66	มาก	4.07	0.93	มาก	4.02	0.96	มาก
12. ผู้เรียนไม่ย่อท้อต่อการความ ยากลำบากในการทำงานหรือเข้า ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	4.36	0.79	มาก	4.12	0.95	มาก	4.15	0.92	มาก
13. ผู้เรียนมีความอดทน อดกลั้น ต่อสิ่งขั้วหรือการนิทาว่าร้าย ของผู้อื่น	4.14	0.83	มาก	3.65	1.19	มาก	3.69	1.17	มาก
รวมเฉลี่ย	3.96	0.42	มาก	4.01	0.42	มาก	3.98	0.42	มาก
ข้อ 3 กัตัญญต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์									
14. ผู้เรียนเคารพ เชื่อฟัง คำแนะนำและคำสั่งสอนของ พ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้มีพระคุณ	4.00	0.75	มาก	4.09	0.78	มาก	4.08	0.77	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
15. ผู้เรียนดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือและอุปการะพ่อแม่ ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณ	4.09	0.75	มาก	4.05	0.74	มาก	4.13	0.77	มาก
16. ผู้เรียนตอบแทนบุญคุณของ พ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มี พระคุณอยู่เสมอ	4.36	0.65	มาก	4.25	0.84	มาก	4.04	1.02	มาก
รวมเฉลี่ย	4.15	0.32	มาก	4.13	0.42	มาก	4.08	0.47	มาก
ข้อ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียน									
17. ผู้เรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่และมีความพยายาม ในการเรียนรู้	4.14	0.83	มาก	4.04	0.82	มาก	4.08	0.83	มาก
18. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา	4.27	0.82	มาก	4.24	0.73	มาก	4.24	0.77	มาก
19. ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จาก หนังสือ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ	4.14	0.88	มาก	4.09	0.91	มาก	4.10	0.90	มาก
20. ผู้เรียนบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้ แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้	4.09	0.81	มาก	4.17	0.81	มาก	3.99	1.00	มาก
21. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย วิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	4.23	0.92	มาก	4.28	0.67	มาก	4.16	0.81	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
22. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา	3.36	1.21	ปานกลาง	3.88	1.07	มาก	4.00	1.00	มาก
รวมเฉลี่ย	4.02	0.30	มาก	4.11	0.28	มาก	4.09	0.33	มาก
ข้อ 5 รักษาวัฒนธรรม ประเพณี ไทย									
23. ผู้เรียนใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง	4.27	0.82	มาก	3.99	0.97	มาก	3.97	0.97	มาก
24. ผู้เรียนแต่งกายและมีมารยาทงามตามแบบไทย	4.14	0.88	มาก	4.06	0.96	มาก	4.06	0.97	มาก
25. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย	4.09	0.81	มาก	4.23	0.82	มาก	4.23	0.82	มาก
รวมเฉลี่ย	4.16	0.38	มาก	4.09	0.52	มาก	4.08	0.53	มาก
ข้อ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์									
26. ผู้เรียนดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือและไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น	4.32	0.78	มาก	4.08	0.89	มาก	4.03	0.92	มาก
27. ผู้เรียนประพฤติตามความ เป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	3.95	0.78	มาก	3.91	1.03	มาก	3.84	1.06	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
28. ผู้เรียนปฏิบัติตนโดยคำนึง ความถูกต้องละเอียดและเกรงกลัว ต่อการกระทำผิด และปฏิบัติตาม คำมั่นสัญญา	3.91	0.86	มาก	4.06	0.90	มาก	4.03	0.92	มาก
29. ผู้เรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วย ความซื่อตรง และไม่หา ประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง	4.27	0.76	มาก	3.98	1.07	มาก	3.92	1.10	มาก
รวมเฉลี่ย	3.86	0.56	มาก	4.00	0.52	มาก	3.95	0.52	มาก
ข้อ 7 เข้าใจและเรียนรู้การเป็น ประชาธิปไตย									
30. ผู้เรียนมีความเข้าใจการ ปกครองตามระบอบการ ปกครองประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.09	0.81	มาก	4.07	0.93	มาก	4.02	0.96	มาก
31. ผู้เรียนปฏิบัติตนตามสิทธิ และหน้าที่ของตน เคารพสิทธิ ของผู้อื่น	4.36	0.79	มาก	4.12	0.95	มาก	4.15	0.92	มาก
32. ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น และแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักของ ความถูกต้อง	4.18	0.79	มาก	3.65	1.19	มาก	3.69	1.17	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.62	มาก	3.94	0.60	มาก	3.95	0.61	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ข้อ 8 มีระเบียบวินัย เคารพ กฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่									
33. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบของสถานศึกษา ชุมชน และสังคม	4.00	0.75	มาก	4.09	0.78	มาก	4.08	0.77	มาก
34. ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ ละเมิดกฎหมาย	4.09	0.75	มาก	4.05	0.74	มาก	4.13	0.77	มาก
35. แสดงความเคารพ ให้เกียรติ และแสดงกิริยามารยาทต่อผู้ใหญ่ อย่างมีสัมมาคารวะ	4.27	0.82	มาก	3.99	0.97	มาก	3.87	1.07	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	0.34	มาก	4.04	0.50	มาก	4.02	0.51	มาก
ข้อ 9 มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ									
36. ผู้เรียนมีสติในการดำเนิน ชีวิต ใช้ข้อมูลที่ถูกต้องในการ ตัดสินใจและแก้ปัญหา	4.14	0.88	มาก	4.06	0.96	มาก	4.08	0.92	มาก
37. ผู้เรียนใช้เหตุผลในการ ตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินชีวิต	4.09	0.81	มาก	4.23	0.82	มาก	4.23	0.83	มาก
38. ผู้เรียนยึดพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต	4.32	0.78	มาก	4.08	0.89	มาก	4.09	0.88	มาก
รวมเฉลี่ย	4.15	0.45	มาก	4.12	0.53	มาก	4.13	0.53	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ข้อ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง									
39. ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ อย่างประหยัดและคุ้มค่า	3.86	0.90	มาก	3.91	1.03	มาก	3.81	1.10	มาก
40. ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินของส่วนรวมอย่างประหยัดและรู้คุณค่า	4.09	0.61	มาก	4.06	0.90	มาก	4.02	0.94	มาก
41. ผู้เรียนดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผล มีความรอบคอบ และพอเพียง	4.27	0.76	มาก	3.98	1.07	มาก	4.07	0.99	มาก
รวมเฉลี่ย	3.74	0.62	มาก	3.98	0.58	มาก	3.96	0.58	มาก
ข้อ 11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ									
42. ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีพลานามัย สมบูรณ์ และออกกำลังกายเป็นประจำ	4.18	0.66	มาก	4.06	0.93	มาก	4.01	0.94	มาก
43. ผู้เรียนรู้จักพึ่งพาตนเองไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน	4.36	0.79	มาก	4.12	0.95	มาก	4.10	0.96	มาก

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านผลผลิต ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
44. ผู้เรียนมีความละเอียด เก่ง กล้าต่อบาป ไม่กระทำชั่วทั้งปวง และยึดมั่นในการทำความคิดตาม หลักของศาสนา	4.18	0.79	มาก	3.65	1.19	มาก	3.83	1.12	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.62	มาก	3.94	0.60	มาก	3.98	0.59	มาก
ข้อ 12 คำนึงถึงประโยชน์ของ ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ ของตนเอง									
45. ผู้เรียนปฏิบัติตนและดำเนิน ชีวิต โดยยึดประโยชน์ของ ส่วนรวมและของชาติ	4.00	0.75	มาก	4.09	0.78	มาก	4.04	0.85	มาก
46. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม เป็นประจำ	4.09	0.75	มาก	4.05	0.74	มาก	3.94	0.90	มาก
47. ผู้เรียนมีจิตสำนึก ความ รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของ ตน	4.36	0.79	มาก	4.12	0.95	มาก	4.07	0.96	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	0.34	มาก	4.08	0.50	มาก	4.01	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย (ด้านผลผลิต)	4.03	0.22	มาก	4.04	0.27	มาก	4.02	0.28	มาก

จากตาราง 4.7 พบว่า ด้านผลผลิตของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษา สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$), ($\bar{X} = 4.04$) และ ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ด้านผลผลิตโดยรวม มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาในรายชื่อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 ผู้เรียนปฏิบัติตามตามสิทธิ และหน้าที่พลเมืองดีของชาติ ข้อ 12 ผู้เรียนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ข้อที่ 16 ผู้เรียนตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณอยู่เสมอ ข้อที่ 31 ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น ข้อที่ 43 ผู้เรียนรู้จักพึ่งพาตนเองไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นและไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน และ ข้อที่ 47 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 22 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.36$) หากพิจารณาเป็นรายชื่อตามค่านิยมหลัก 12 ประการ พบว่า ค่านิยมหลัก 12 ประการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ ข้อที่ 5 รักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย ($\bar{X} = 4.18$) และข้อที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ($\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 4.18$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.74$)

ครูมีความคิดเห็นว่ ด้านผลผลิตโดยรวม มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 21 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ ข้อที่ 37 ผู้เรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิิต ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 13 ผู้เรียนมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งขั้วๆ หรือการนิินทาว่ร้ายของผู้อื่น ข้อที่ 32 ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักของความถูกต้อง และข้อที่ 44 ผู้เรียนมีความละเอียดเรงกั้วต่อบาป ไม่กระทำชั่วทั้งปวงและยึดมั่นในการทำความดี

ตามหลักของศาสนา ($\bar{X} = 3.65$) หากพิจารณาเป็นรายชื่อตามค่านิยมหลัก 12 ประการ พบว่า ค่านิยมหลัก 12 ประการ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ ข้อที่ 9 มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ ($\bar{X} = 4.12$) และข้อที่ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 เข้าใจและ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.94$)

นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ด้านผลผลิตโดยรวม มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 18 ผู้เรียนเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ ข้อที่ 6 ผู้เรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริง และข้อที่ 37 ผู้เรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 13 ผู้เรียนมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งขั้วๆ หรือ การนิทาว่าร้ายของผู้อื่น ข้อที่ 32 ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุมีผล โดยยึดหลักของความถูกต้อง ($\bar{X} = 3.69$) หากพิจารณาเป็นรายชื่อตามค่านิยมหลัก 12 ประการ พบว่า ค่านิยมหลัก 12 ประการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 9 มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ ($\bar{X} = 4.13$) ข้อที่ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ($\bar{X} = 4.09$) และข้อที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 เข้าใจและ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.95$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดความมุ่งหมายของการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 2,408 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน ครู จำนวน 485 คน และนักศึกษา จำนวน 1,900 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 559 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครู จำนวน 217 คน และนักศึกษา จำนวน 320 คน ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 148-149) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 2 ฉบับ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และผ่านการทดลองการใช้เครื่องมือแล้ว มีค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อถึงกำหนดผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนแบบสอบถามที่ไม่ได้คืนภายในเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 559 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าที่ต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบคำอธิบาย

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของ โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมมีความ สอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของ โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมมีความพร้อม และความเพียงพออยู่ในระดับมาก
3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของ โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก
4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของ โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของ สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยรวม มีการปฏิบัติจริงอยู่ ในระดับมาก

การอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัย ขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์ของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีความสอดคล้องและเหมาะสมและการดำเนินโครงการจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการดำเนินโครงการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชื่น พงษ์ดี (2553 : 126 - 128) ที่ได้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบท ซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเป้าหมายของโครงการ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพของนักเรียน และความต้องการของบุคลากรจากการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของพระฉลอง พันธุ์เกียรติ (2553 : 113 - 116) ได้ประเมินโครงการค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบทของโครงการ ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการและบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ และมีจำนวนเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชูชื่น พงษ์ดี (2553 : 126 - 128) ที่ได้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ตามความคิดเห็น

ของผู้บริหาร โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผลการวิจัย พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากแต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา เชิดกฤษ (2556 : 98 - 100) ที่ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านโค้งตะคร้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ที่ผลการวิจัยด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร งบประมาณ และวัสดุ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามี การวางแผนการดำเนินงานตามโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างชัดเจน รวมถึงการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการประเมินผล สรุปผล รายงานผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของกันยา ลาดปะละ (2553 : 75 - 77) ที่ได้ประเมินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำปาง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการดำเนินงาน ผู้บริหารและครูเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสุพัตรา เชิดกฤษ (2556 : 98 - 100) ที่ได้ประเมิน โครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านโค้งตะคร้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการ พบว่า การบริหารจัดการ การดำเนินการจัดกิจกรรมและการวัดและประเมินผล ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี

4. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานโครงการ ค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ ส่งผลให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตน ตามค่านิยมหลัก 12 ประการ และรูปแบบกิจกรรมของโครงการเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการใน การพัฒนาคน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในด้านการคิด การวิเคราะห์ การศึกษาข้อมูล หรือ การศึกษาคูงานในสภาพจริง นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมหลัก 12 ประการของคนไทย ซึ่งจะสังเกตได้จากนักศึกษาปฏิบัติตนตามสิทธิ และหน้าที่พลเมืองดีของชาติ นักศึกษาไม่ย่อท้อต่อ การความยากลำบากในการทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษาตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณอยู่เสมอ นักศึกษารู้จักพึ่งพาตนเอง ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่เอา

ของผู้อื่นมาเป็นของตน ผู้เรียนมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
 ในชุมชน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนใช้
 เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน นักศึกษาใช้เหตุผลในการตัดสินใจ
 และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา เชิดกฤษ
 (2556 : 98 - 100) ที่ได้ประเมินโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียน
 บ้านโค้งตะคร้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า
 ด้านประสิทธิผล ที่ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการของนักเรียน ในภาพรวม
 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านประสิทธิผลอยู่ในระดับดี และงานวิจัยของพระฉลอง
 พันธุ์เกียรติ (2553 : 113 - 116) ที่ได้ประเมินโครงการค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าด้านผลผลิต
 ของโครงการ ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า 1) นักเรียนมีระเบียบวินัย
 มากขึ้น พฤติกรรมดีขึ้น ตั้งใจเรียนขึ้น 2) นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบ
 มีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องกริยามารยาทเรียบร้อยขึ้น และ 3) นักเรียนมีพฤติกรรม
 ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของกริยามารยาท การทักทาย และการรู้จัก
 ช่วยเหลือ และรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองที่ได้รับมอบหมายดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยใน
 การกำหนดวัตถุประสงค์ของ โครงการ ความเป็นไปได้ของ โครงการ ซึ่งผลการประเมินด้านสภาวะ
 แวดล้อมโดยรวมของโครงการ มีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น
 สถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการประเมินโครงการนำมาใช้และบูรณาการการจัดกิจกรรมของ
 โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ เข้ากับกิจกรรมของโครงการอื่น ๆ หรือกิจกรรม
 การจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมไม่ซ้ำซ้อน มีความกระชับมากขึ้น และควรยืดหยุ่น
 ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ก่อน
 การดำเนินโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวมของโครงการ มีความพร้อมและความเพียงพออยู่ในระดับมาก ดังนั้นสถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการประเมินโครงการมาใช้ โดยเฉพาะการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการให้เหมาะสมและเพียงพอ และในทางกลับกันสถานศึกษา ควรแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจน และจัดสถานที่ในการจัดโครงการให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมมากขึ้น

1.3 ด้านกระบวนการ เป็นการประเมินระหว่างการค้าเนินโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการ ซึ่งผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยรวมของโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นสถานศึกษาควรวางแผนการค้าเนินงานของโครงการให้ชัดเจน ก่อนการค้าเนินโครงการ ทั้งนี้เพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องก่อนการค้าเนินโครงการ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรประเมินผล สรุปผล และรายงานผลการจัดกิจกรรมต่อสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ และการจัดกิจกรรมควรดำเนินงานให้ครบทุกกิจกรรม และเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

1.4 ด้านผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินโครงการ และเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเกณฑ์มาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แต่ต้น ซึ่งผลการประเมินด้านผลผลิตโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจากผลการประเมิน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ที่พบว่า มีผลการประเมินด้านผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ารูปแบบกิจกรรมของโครงการ มีความเหมาะสม ดังนั้นสถานศึกษาควรจัด โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการของนักศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

2.2 ควรศึกษาการวิจัยแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ กับสถานศึกษาในสังกัดอื่นในการจัดกิจกรรมโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลธร ปัญญา. (2556). **คุณธรรม จริยธรรมค่านิยมและลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา
จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- กันยา ลาดปะละ. (2553). **การประเมินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่สถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ :
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.**
- จินตกานต์ ศรีเพชร และคณะ. (2550). **การศึกษาค่านิยมทางการศึกษาของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจ
พอเพียงบ้านโงกน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. สงขลา :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.**
- เชาว์ อินโย. (2553). **การประเมินโครงการ Program evaluation. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2549). **รายงานการวิจัยบทบาทสถาบัน
อุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.**
- ชูชื่น พงษ์ดี (2553). **การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนราชดำริ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ชมพูนุช ปัญญาไพโรจน์. (2547). **รายงานการวิจัยการวิเคราะห์ค่านิยมที่ปรากฏในงานโฆษณาทาง
หนังสือพิมพ์. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- ภูรัตน์ ชิตวงศ์ และนิตยา ทองหนู้อย. (2554). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อค่านิยมของเยาวชนไทย
: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. โครงการสนับสนุนการ
วิจัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**

ทศนา เขมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ : เมธีทิปส์.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตังจิตรเจริญกุล. (2551). การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง

คุณธรรมจริยธรรมของคนไทย. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

นวลศิริ เปาโรหิต. (2545). จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.

พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พระครูพิศาลอรรถกิจ (แสนสา). (2555). การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนวิถีพุทธสู่จิตอาสา : กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนทุ่งทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

(พระพุทธศาสนา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระฉลอง พันธุ์เกียรติ. (2553) การประเมินโครงการค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทพสตรี.

พิสนุ ฟองศรี. (2553). เทคนิควิธีการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ค่านสุทธา

การพิมพ์.

พิทักษ์ ชมชื่น. (2549) การประเมินผลโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม โรงเรียนบ้านตองลอย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. เชียงใหม่ : จรัสธุรกิจ.

มิลินทรา ยินดีสุข. (2547). รูปแบบกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติสำหรับเด็กปฐมวัย

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพา.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2553). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ :

ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตนวดี โชติกพนิช. (2550). จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2554). **ครูสังคมนศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน.** (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2547). **พฤติกรรมองค์กร.** กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2552). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). **ทฤษฎีการประเมิน.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพงษ์ เสาวภายน. (2554). **รายงานการวิจัยค่านิยมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศูนย์คุณธรรม. (2554). **รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี พ.ศ. 2554.** กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). **รายงานการวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2551). **ชุดเสริมทักษะการประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จตุพรดีไซน์.
- สุพัตรา เชิดกฤษ. (2556). **การประเมินโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโค้งตะคร้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** นครราชสีมา : สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2550). **การวางแผนและการบริหารโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2547). **การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเดช มุงเมือง. (2555). **ทักษะชีวิต.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ไพศาลบิวเคอร์.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). **เทคนิคการประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี : จตุพรดีไซน์.
- _____. (2554). **การเขียนรายงานประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : จตุพรดีไซน์.

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). การเขียนโครงการเพื่อประเมินโครงการ : หลักการและตัวอย่าง. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการประเมินโครงการทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. (2557). คำสั่งกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เรื่อง คำนิยมหลักของคนไทย 12 ประการ. สระแก้ว : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2557, 2 ตุลาคม). คำสั่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ 0893.2/ว 1763 เรื่อง คำนิยมหลักของคนไทย 12 ประการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2557). หลักสูตรค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลักของไทย 12 ประการ. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. บุรีรัมย์ : กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน.
- หฤทัย มินะพันธ์. (2550). หลักการวิเคราะห์โครงการ : ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังฉรา สาครจันทร์. (2554). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านสองสลึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารมณ ฉนวนจิตร. (2547). การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม. (เอกสารประกอบการคำสอน). กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุทัย บุญมี. (2555). การโครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

Dennis, M.L. (1981). **Teachers' Pupil Control Ideology Pupil Control Behavior and Student Discipline.** Dissertation abstracts International.

Erickson, F. (1993). **A study of diversity in explanations of educational difficulties among rural and urban youth in Brazil.** Finland : Oulun Yliopisto.

Lanier, S.P. (1993). **Promoting moral conceptual development in rural adolescents** (moral development, rural student, peer facilitators). Dissertation Abstracts International.

Stufflebeam, D.L. (2007). **Evaluation Theory, Models and Applications.** John Wiley and Son, Ine.

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายสถิตย์ ทองเหลา

ด้วย นายทัศน์พล เรืองศิริ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายเอกราช ขวี่วัฒน์

ด้วย นายทัศน์พล เรืองศิริ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.จิตตาภรณ์ เวียงวิเศษ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๓/ว๒๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายพิระพงษ์ รุ่งเรืองศิลป์

ด้วย นายทัศนพล เรืองศิริ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๓๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ข

- หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๓/๗๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุรินทร์

ด้วย นายทัศนพล เรืองศิริ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายทัศนพล เรืองศิริ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๓/ว๗๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ด้วย นายทัศนพล เรืองศิริ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมโดยการข้อมูลแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๓ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นต่อโครงการฯ สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับ
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริง ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการศึกษา และผลที่ได้จะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นายทัศนพล เรืองศิริ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานภาพตำแหน่ง
 - () ผู้บริหารสถานศึกษา
 - () ครู

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ

คำชี้แจง โปรดอ่านรายละเอียดรายการต่าง ๆ แต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็น เห็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความพร้อม ความเพียงพอ หรือการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความพร้อม ความเพียงพอ หรือการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความพร้อม ความเพียงพอ หรือการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับกลาง
- 2 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความพร้อม ความเพียงพอ หรือการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความพร้อม ความเพียงพอ หรือการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านสถานะแวดล้อม					
1. วัตถุประสงค์ของ โครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงาน กศน. และของสถานศึกษา					
2. วัตถุประสงค์ของ โครงการมีความชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้					
3. วัตถุประสงค์ของ โครงการถ่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการมีความสอดคล้องและเหมาะสม					
4. วัตถุประสงค์ของ โครงการช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการแก่ผู้เรียน					
5. การดำเนิน โครงการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ					
6. การดำเนิน โครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษา					
7. การดำเนิน โครงการจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์					
8. ผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของโครงการถ่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ					
ด้านปัจจัยนำเข้า					
9. สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการถ่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ					
10. บุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน โครงการถ่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการมีจำนวนเพียงพอ					
11. บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการถ่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ					
12. มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงานโครงการถ่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
13. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน โครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการมีความเหมาะสม					
14. สถานที่จัดโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ มีความพร้อมและเหมาะสม					
15. รูปแบบกิจกรรมของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการมีความเหมาะสม					
ด้านกระบวนการ					
16. มีการวางแผนการดำเนินงานตามโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างชัดเจน					
17. มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด					
18. มีการนิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานของโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ					
19. มีการประเมินผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานของโครงการเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
20. มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
ด้านผลผลิต					
ข้อ 1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
21. ผู้เรียนยืนตรงเคารพธงชาติด้วยความภูมิใจ					
22. ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองดีของชาติ					
23. ผู้เรียนมีความสามัคคี ประองคอง ในหมู่คณะ					
24. ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ					
25. ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข้อ 2 ชื่อสัตย์ เสียสละ อุดม					
26. ผู้เรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง					
27. ผู้เรียนปฏิบัติตน โดยคำนึงถึงความถูกต้อง					
28. ผู้เรียนไม่เอาสิ่งของ หรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน					
29. ผู้เรียนยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเสมอ					
30. ผู้เรียนไม่คดโกง หรือเอาเปรียบผู้อื่น					
31. ผู้เรียนมีจิตอาสา เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ชุมชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน					
32. ผู้เรียนไม่ย่อท้อต่อการความยากลำบากในการทำงาน หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ					
33. ผู้เรียนมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุหรือการนินทาว่าร้ายของผู้อื่น					
ข้อ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์					
34. ผู้เรียนเชื่อฟังคำแนะนำและสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้มีพระคุณ					
35. ผู้เรียนดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือและอุปการะพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีพระคุณ					
36. ผู้เรียนสำนึกในพระคุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณอยู่เสมอ					
ข้อ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน					
37. ผู้เรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่และมีความพยายามในการเรียนรู้					
38. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา					
39. ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ					
40. ผู้เรียนบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
41. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
42. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา					
ข้อ 5 รักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย					
43. ผู้เรียนใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง					
44. ผู้เรียนแต่งกายและมีมารยาทงามตามแบบไทย					
45. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย					
ข้อ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์					
46. ผู้เรียนดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ และไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น					
47. ผู้เรียนประพฤติตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ					
48. ผู้เรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้องละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด และปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา					
49. ผู้เรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง และไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง					
ข้อ 7 เข้าใจและเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย					
50. ผู้เรียนมีความเข้าใจการปกครองตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
51. ผู้เรียนปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น					
52. ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักของความถูกต้อง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข้อ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ 53. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบของสถานศึกษา ชุมชน และสังคม 54. ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ละเมิดกฎหมาย 55. แสดงความเคารพ ให้เกียรติและแสดงกิริยามารยาทต่อผู้ใหญ่อย่างมีสัมมาคารวะ					
ข้อ 9 มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 56. ผู้เรียนมีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ข้อมูลที่ต้องการในการตัดสินใจและแก้ปัญหา 57. ผู้เรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต 58. ผู้เรียนยึดพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต					
ข้อ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 59. ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ อย่างประหยัดและคุ้มค่า 60. ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินของส่วนรวมอย่างประหยัดและรู้คุณค่า 61. ผู้เรียนดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผล มีความรอบคอบ และพอเพียง					
ข้อ 11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ 62. ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีพลานามัยสมบูรณ์ และออกกำลังกายเป็นประจำ 63. ผู้เรียนรู้จักพึ่งพาตนเอง ไม่เอาโรคเอาเปรียบผู้อื่นและไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน 64. ผู้เรียนมีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำชั่วทั้งปวงและยึดมั่นในการทำมาตามหลักของศาสนา					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข้อ 12 คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง					
65. ผู้เรียนปฏิบัติตนและดำเนินชีวิต โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติ					
66. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมเป็นประจำ					
67. ผู้เรียนมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ฉบับที่ 1 สำหรับนักศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นต่อโครงการฯ สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลัก 12 ประการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับ
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริง ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการศึกษา และผลที่ได้จะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นายทัศนพล เรืองศิริ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. นักศึกษากำลังศึกษาในระดับชั้น
 - () ระดับประถมศึกษา
 - () ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - () ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับโครงการค่ายเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ

คำชี้แจง โปรดอ่านรายละเอียดรายการต่าง ๆ แต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็น เห็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ ฟังพอใจและเป็นความจริง อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ ฟังพอใจและเป็นความจริง อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ ฟังพอใจและเป็นความจริง อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ ฟังพอใจและเป็นความจริง อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ ฟังพอใจและเป็นความจริง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านผลผลิต					
ข้อ 1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
1. ผู้เรียนยืนตรงเคารพธงชาติด้วยความภูมิใจ					
2. ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองดีของชาติ					
3. ผู้เรียนมีความสามัคคี ประองคอง ในหมู่คณะ					
4. ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ					
5. ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์					
ข้อ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน					
6. ผู้เรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง					
7. ผู้เรียนปฏิบัติตามโดยคำนึงถึงความถูกต้อง					
8. ผู้เรียนไม่เอาสิ่งของ หรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน					
9. ผู้เรียนยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง					
10. ผู้เรียนไม่คดโกง หรือเอาเปรียบผู้อื่น					
11. ผู้เรียนมีจิตอาสา เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ชุมชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน					
12. ผู้เรียนไม่ย่อท้อต่อการความยากลำบากในการทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ					
13. ผู้เรียนมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งขั้วหรือการนินทาว่าร้ายของผู้อื่น					
ข้อ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์					
14. ผู้เรียนเชื่อฟังคำแนะนำและสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้มีพระคุณ					
15. ผู้เรียนดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือและอุปการะพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีพระคุณ					
16. ผู้เรียนสำนึกในพระคุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณอยู่เสมอ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข้อ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน					
17. ผู้เรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่และมีความพยายามในการเรียนรู้.					
18. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา					
19. ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ					
20. ผู้เรียนบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้					
21. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
22. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา					
ข้อ 5 รักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย					
23. ผู้เรียนใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง					
24. ผู้เรียนแต่งกายและมีมารยาทงามตามแบบไทย					
25. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย					
ข้อ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์					
26. ผู้เรียนดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ และไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น					
27. ผู้เรียนประพฤติตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ					
28. ผู้เรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้องละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด และปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา					
29. ผู้เรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง และไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข้อ 7 เข้าใจและเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย					
30. ผู้เรียนมีความเข้าใจการปกครองตามระบอบการปกครอง ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
31. ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิ ของผู้อื่น					
32. ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแสดงความ คิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักของความถูกต้อง					
ข้อ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่					
33. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบของสถานศึกษา ชุมชน และสังคม					
34. ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ละเมิดกฎหมาย					
35. แสดงความเคารพ ให้เกียรติและแสดงกิริยามารยาทต่อ ผู้ใหญ่อย่างมีสัมมาคารวะ					
ข้อ 9 มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ					
36. ผู้เรียนมีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ข้อมูลที่ต้องการในการ ตัดสินใจและแก้ปัญหา					
37. ผู้เรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินชีวิต					
38. ผู้เรียนยึดพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต					
ข้อ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
39. ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ อย่างประหยัดและคุ้มค่า					
40. ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินของส่วนรวมอย่างประหยัดและรู้คุณค่า					
41. ผู้เรียนดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผล มีความรอบคอบ และ พอเพียง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
<p>ข้อ 11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ</p> <p>42. ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีพลานามัยสมบูรณ์ และออกกำลังเป็นประจำ</p>					
43. ผู้เรียนรู้จักพึ่งพาตนเองไม่เอาโรคเอาเปรียบผู้อื่นและไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน					
44. ผู้เรียนมีความละเอียดรอบคอบ ไม่กระทำชั่วทั้งปวงและยึดมั่นในการทำความคิดตามหลักของศาสนา					
<p>ข้อ 12 คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง</p> <p>45. ผู้เรียนปฏิบัติตนและดำเนินชีวิต โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติ</p>					
46. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมเป็นประจำ					
47. ผู้เรียนมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ง

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.97	67

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อที่	t-test for Equality of Means	
	t	Sig. (2 – tailed)
1	2.36	.02
2	4.78	.00
3	2.43	.02
4	2.71	.01
5	2.44	.02
6	3.55	.00
7	3.55	.00
8	2.57	.01
9	3.94	.00
10	3.05	.00
11	3.36	.00
12	2.43	.02
13	3.50	.00
14	2.93	.00
15	2.48	.01
16	2.82	.00
17	2.43	.02
18	3.05	.00
19	2.55	.02
20	3.05	.00
21	2.87	.01
22	2.57	.01
23	2.57	.01
24	2.44	.02

ข้อที่	t-test for Equality of Means	
	t	Sig. (2 – tailed)
25	3.47	.00
26	3.45	.00
27	2.89	.01
28	3.43	.00
29	3.02	.00
30	3.05	.00
31	4.02	.00
32	3.13	.00
33	2.82	.00
34	2.31	.02
35	2.36	.02
36	3.98	.00
37	3.63	.00
38	2.15	.04
39	3.43	.00
40	2.92	.00
41	3.11	.00
42	3.16	.00
43	3.16	.00
44	3.64	.00
45	2.64	.01
46	2.61	.01
47	3.36	.00
48	2.48	.02
49	3.59	.00
50	4.02	.00

ข้อที่	t-test for Equality of Means.	
	t	Sig. (2 – tailed)
51	2.68	.01
52	2.44	.02
53	3.13	.00
54	2.77	.01
55	2.63	.01
56	2.71	.01
57	2.75	.01
58	2.44	.02
59	2.90	.00
60	4.78	.00
61	2.26	.03
62	2.64	.01
63	4.03	.00
64	3.44	.00
65	2.82	.01
66	4.49	.00
67	2.64	.01

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายทัศน์พล เรืองศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	วันจันทร์ที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2515
สถานที่เกิด	72 หมู่ที่ 4 ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31120
ที่อยู่ปัจจุบัน	20/2 หมู่ที่ 1 ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสถานศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2527 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีคุณราษฎรบำรุง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2530 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2533 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2551 ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2559 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์